VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia – diplomacie

Evropská unie a její schopnost utvářet společnou zahraniční politiku: Přístup k Rusku během krize na Ukrajině

(bakalářská práce)

Autor: Adéla Grycová

Vedoucí práce: Ing. Jan Martin Rolenc

Akademický rok: 2016/2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a náležitě označila všechny citace. Veškerou použitou literaturu uvádím v seznamu zdrojů.

V Praze dne 5. 12. 2016 ……..

Adéla Grycová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu Ing. Janu Martinu Rolencovi za jeho ochotu a vždy vstřícný a odborný přístup k vedení mé bakalářské práce.

OBSAH

Úvod 1

1 EU jako aktér v mezinárodních vztazích 4

1.1 Prostředky aktérství EU 4

1.1.1 Dimenze aktérství EU 5

1.1.2 Rámování (framing) jako dimenze aktérství 7

1.1.3 Evropeizace v oblasti zahraniční politiky 9

1.2 Oblast zahraniční politiky EU 11

1.2.1 Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie 11

1.2.2 Evropská politika sousedství 13

1.2.3 Sankční politika Evropské unie 14

2 Reakce EU na situaci na Ukrajině 16

2.1 Ukrajinská krize 18

2.2 Postoj EU k Ruské federaci během krize na Ukrajině 20

2.3 Deklarované postoje České republiky k Ruské federaci během krize na Ukrajině 23

2.4 Přijatá sankční rozhodnutí vůči Ruské federaci 27

3 Zhodnocení schopnosti EU vytvářet společnou zahraniční politiku 28

3.1 Zhodnocení vlivu EU na Českou republiku 28

3.2 Teoretické možnosti vlivu EU na členské státy 31

Závěr 34

Zdroje 37

Seznam příloh 45

Přílohy 46

Příloha č. 1, Rozbor rámování a evropeizace 46

Příloha č. 2, Rozbor proměn názorů zástupců České republiky 47

Úvod

Bakalářská práce se zabývá schopností Evropské unie vytvářet společnou zahraniční politiku. Tuto schopnost hodnotí na základě dvou teoretických konceptů, rámování a evropeizace, na příkladu přístupu k Ruské federaci. Je také vhodné říci, že se uvažuje o schopnosti Evropské unie vůči jejím členským státům. Tedy, zda Unie dokáže působit na své členy tak, aby vytvořila jednotnou společnou zahraniční politiku. Jedná se o poměrně komplexní problematiku, která je založena na teorii aktérství Evropské unie. Evropská unie je v oblasti mezinárodních vztahů velmi specifickým aktérem, protože není typickou mezinárodní organizací. Unie dosahuje vyšší úrovně integrace než je pro mezinárodní organizace typické, na druhou stranu však zdaleka nedosahuje charakteristik státních aktérů. To, jak Evropská unie mezinárodně působí, je do velké míry závislé na přístupu jejich členů. Při posuzování aktivit společenství na mezinárodním poli je nutné zohlednit jak akce společné, tak individuální aktivity jednotlivých členů. Ostatní mezinárodní aktéři tak hodnotí obě tyto úrovně. Aby byla Evropská unie uznávaným aktérem, musí navenek vystupovat uceleně a jednotně. A k vytvoření jednotného postupu je v mnoha případech nutné působit na členské státy tak, aby byly schopny své názory sjednotit a společnou zahraniční politiku definovat.

Cílem práce je zjistit, zda v případě přístupu k Ruské federaci určitý pokus o ovlivňování vybraného členského státu, tedy České republiky, ze strany Unie působil a zda byl tento proces úspěšný. Konkrétně se jedná o přístup České republiky k přijetí hlubších sankcí vůči Ruské federaci v návaznosti na její aktivity na ukrajinském území. Cíle práce bude dosaženo pomocí dvou rozborů dohromady přibližně stovky textů. Rozbor je založen na veřejných prohlášeních, projevech, rozhovorech nebo například článcích předních osobností České republiky a Evropské unie. Nejprve dojde k rozboru zhruba padesáti textů představitelů Evropské unie, na základě kterého bude určeno, zda jevy rámování a evropeizace působily. Rozbor bude proveden pomocí několika kritérií, které souvisí s problematikou tvorby zahraniční politiky v případě přístupu k Rusku během krize na Ukrajině. Následně bude vymezen postoj České republiky vůči Ruské federaci a aplikovaným sankcím pomocí rozboru vyjádření předních českých představitelů. I tento rozbor bude založen na několika kritériích tak, aby bylo možné na základě prohlášení různých aktérů vymezit určitý postoj státu. Zhodnocení úspěšnosti působení Unie bude založeno na srovnání dvou studovaných celků. Nejprve bude nutné zjistit, zda rámování a evropeizace působily, a následně zhodnotit jejich úspěšnost pomocí sledování změn v názorech českých politiků. V podstatě je možné dojít k omezenému

množství závěrů. Působení rámování buď zjištěno bude, nebo nebude, a následně lze hodnotit, zda byl proces rámování úspěšný nebo nikoliv. U evropeizace je to jiné. Působení evropeizace nelze zjistit, pokud není úspěšné. Pokud tedy bude zjevné, že evropeizace působila, byla také úspěšná. U hodnocení úspěšnosti jednotlivých jevů je však nutné mít na paměti také vedlejší faktory, které mohou ovlivňovat vývoj postojů České republiky. Může se jednat například o aktuální situaci na Ukrajině, tlak jiných zemí či postoje zemí, které jsou považovány za partnery.

Práce je rozdělena do třech částí, přičemž první část se zabývá teoretických rozměrem, druhá vymezením postojů jednotlivých aktérů a třetí pak hodnotí přítomnost a úspěšnost jednotlivých jevů. V první kapitole práce jsou nejprve vymezeny oba teoretické koncepty včetně jejich vzájemného rozlišení. To je vzhledem k tématu práce klíčové. Jsou zde také uvedená specifika výzkumu spojeného s těmito jevy. Oba tyto procesy jsou, vzhledem ke své podstatě, přibližovány v rámci teorie aktérství Evropské unie. Text se věnuje i unijní úpravě Společné zahraniční politiky. Zde je osvětlen také vývoj této politiky Evropské unie, včetně aktuálních rozhodovacích principů, které jsou velmi důležité pro téma práce. V oblasti zahraniční politiky je přiblížena i Evropská politika sousedství s důrazem na Východní partnerství, protože Evropská unie navazuje vztahy s Ukrajinou v rámci těchto programů. Závěrem první kapitoly je přiblížena také sankční politika Unie, její cíle, základní principy a možnosti uplatňování.

Následující kapitola práce se zabývá již konkrétněji krizí na Ukrajině. Z počátku je určitý prostor věnován stručnému popisu průběhu a původu ukrajinského konfliktu. V této části je popsána krize s důrazem na události během období, kterému se věnuje celá práce, tedy od března do září roku 2014. Následují podkapitoly, které se zabývají postoji jednotlivých aktérů k Ruské federaci, respektive k restriktivním opatřením vůči Rusku. Nejprve je vymezen postoj Evropské unie jako celku s tím, že je sledováno, jak jednotliví představitelé působí v souvislosti s událostmi na Ukrajině. V této části textu jsou zmíněny vybrané projevy, prohlášení či tiskové zprávy jednotlivých předních osob Unie, na základě kterých byl proveden rozbor a které jsou pro přehlednost rozděleny podle času. Veškeré texty použité k vymezení působení Unie jsou z důvodu velkého obsahu uvedeny pouze v příloze. Následně se pozornost přesouvá na přední politiky České republiky a jejich vyjádření týkající se ukrajinské krize, a to zejména problematiky sankcí. I zde jsou zmíněny vybrané texty, zatímco veškeré texty použité k vymezení postoje ČR a jeho změn jsou výhradně v příloze.

Poslední část práce se zabývá aplikací teoretických konceptů na popsané posuny postojů jednotlivých aktérů. Třetí kapitola tak čerpá z poznatků dvou předcházejících kapitol. V první fázi budou hledány prvky rámování a evropeizace v tom, jak se Evropská unie během zvoleného časového období projevovala. Jednotlivá sledovaná kritéria budou dávána do souvislostí s charakteristickými rysy jednotlivých jevů. Následně jsou sledovány proměny v názorech českých politiků. V další fázi jsou tyto proměny postaveny do kontextu působení ze strany Evropské unie. Na základě toho dojde k vyvození závěru týkající se rámování, evropeizace a jejich úspěšnosti. V závěru jsou pak zmíněny teoretické možnosti Evropské unie pro ovlivňování jejích členských států. Tyto možnosti ovlivňování mohou být aktuálně z mnoha důvodů neaplikovatelné, nicméně při splnění určitých podmínek by bylo možné je v budoucnu použít.

1 EU jako aktér v mezinárodních vztazích

Tato kapitola se zabývá vymezením dvou sledovaných konceptů a jejich teoretických základen. Nejprve je sledováno aktérství Evropské unie a jeho dimenze s důrazem na rámování. Následně je definována evropeizace, dána do spojitosti s rámováním a jsou také zdůrazněny jejich podobné a odlišné vlastnosti. V druhé části je přiblížena Společná zahraniční politika Evropské unie, její vývoj a institucionální rysy. Určitý prostor je věnován také Evropské politice sousedství, a to zejména Východnímu partnerství, v rámci kterého jsou navázány vztahy mezi EU a Ukrajinou. Na závěr se text věnuje sankční politice EU.

1.1 Prostředky aktérství EU

Vzhledem k tématu práce je nejprve vhodné definovat pojem aktérství jako takový. Z tohoto důvodu se následující část bude věnovat právě zmíněnému pojmu a jeho dimenzím. V první řadě bude vymezeno určité specifické vnímání Evropské Unie v oblasti aktérství a následně pilíře, od kterých se ono postavení odvíjí. V druhé části bude pozornost věnována rámování a evropeizaci, tedy klíčovým teoretickým konceptům této práce.

V prvních dekádách fungování evropského společenství byla pozornost zaměřena zejména na ekonomickou integraci a s ní úzce spojené politiky. Ke konci 20. století se však začínala projevovat potřeba určitým způsobem synchronizovat postoje členských států vůči otázkám zahraniční politiky. Ve spojitosti s tím se pozornost dostávala také k vnímání Unie, co by aktéra na mezinárodním poli (Kratochvíl, Novák, Pojerová 2011: str. 3). I přes to, že je oblast zahraniční politiky vysoce citlivým tématem, na jehož úpravě se Unie po dlouho dobu nebyla schopna shodnout, postupně se objevilo několik faktorů, které zdůrazňovaly nutnost koordinace zahraniční politiky Evropské unie jako celku. Jednalo se zejména o konflikt v bývalé Jugoslávii, který podtrhl nutnost akceschopnosti unie a tedy společné bezpečnostní politiky, a o nejednotnost postojů vůči konfliktu v Iráku na konci 90. let (Šimon 2011: str. 40). Pro následný rozvoj aktérství měla také poměrně značný význam Lisabonská smlouva, která výrazně upravila Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a posílila tak možnost EU působit na mezinárodní scéně (Šimon 2011: str. 40).

Fenomén aktérství je velmi úzce spjatý právě se schopností EU působit na mezinárodním poli. Tedy s tím, jak se rozvíjely možnosti Unie v oblasti společné zahraniční politiky, se mění také pohled, s kterým se uvažovalo o jevu aktérství. Například jedni z nejvýznamnějších autorů tohoto oboru, Vogler a Bretheron, definují tři pilíře aktérství,

a to *„příležitost zapojit se do mezinárodních vztahů (opportunity), přítomnost aktéra v mezinárodním prostředí (presence) a jeho schopnosti (capability)“* (cit. v Šimon 2011: str. 40). Naopak Jupile a Carposo rozlišují uznání, autoritu, autonomii a soudržnost ve smyslu tvorby vnějších politik, tedy čtyři atributy. Adcock a Colier následně používají pouze tři dimenze, tj. schopnost býti aktérem, uznání a způsob vládnutí (Šimon 2011: str. 40-41). Pro účely této práce však bude pracováno s konceptem vytvořeným Kratochvílem, jež se, na rozdíl od zde zmíněných příkladů, nezabývá výhradně vnějšími aspekty aktérství. Takový přístup je pro toto téma užitečný z důvodu propojení interních a externích rovin, neboť lze zkoumat, jaké působení se objevuje uvnitř společenství a jak toto působení ovlivňuje čistě vnější, zahraniční, politiku. Zkoumání pouze vnější oblasti aktérství by bylo nedostatečné. Hlouběji se tomuto pohledu věnuje následující část práce.

1.1.1 Dimenze aktérství EU

Vzhledem k určité specifičnosti Evropské Unie jako celku je na studium aktérství pohlíženo z více pohledů než na jiné celky, a to z pohledu interního a externího. Byť je s touto skutečností aktuálně běžně pracováno, ještě koncem 20. století se výzkumy aktérství dotýkaly ve valné většině externí úrovně, jak je vidno ze studií zmíněných výše. Konkrétně se nejčastěji jednalo o uznání EU jako aktéra či jeho atraktivitu ve smyslu vzorového integračního modelu (Kratochvíl 2013: str. 15). Důvodem hojných výzkumů na této úrovni může být například podobnost se studiem uznání autonomního státu. Naopak vnitřní sféry aktérství nejsou mnoha autory považovány za určitou dimenzi tohoto fenoménu a jsou tak studovány individuálně. Dříve se jednalo zejména o legitimitu nebo rámování (Šimon 2011: str. 41). Toto původní oddělení vnitřní a vnější úrovně aktérství však určitým způsobem znemožňuje sledovat závislosti jevů, jež jsou typické pro jednotlivé oblasti. Příkladem mohou být spojitost vnitřní legitimity a projevů EU na mezinárodní sféře nebo analýzy evropeizace nečlenských zemí (Kratochvíl, Šimon 2011: str. 5). Vzhledem k těmto úskalím a také s ohledem na výjimečnost Evropské unie, byl Kratochvílem utvořen koncept, který kombinuje čtyři základní aspekty, které jsou následně rozděleny podle dvou dílčích kritérií (Kratochvíl 2013: str. 14-15).

Tabulka 1: Dimenze aktérství

Oblast	**Perspektiva**	
	Z vnitřku EU	**Z vnějšku EU**
Vnitřní fungování EU	EU jako legitimní aktér	EU jako atraktivní aktér
Vnější politiky EU	EU jako rámující aktér	EU jako uznávaný aktér

Zdroj: Kratochvíl, Cibulková, Beník 2011: str. 393

Prvním kritériem je oblast, na kterou je konkrétní aktivita či politika namířena, tedy zda se jedná o aktivitu typicky spjatou s vnitřním fungováním Unie a jejích států (např. zemědělská politika) nebo zda je zaměřena zejména vůči externím aktérům (tzn. zahraniční a bezpečnostní politika). Druhým určujícím kritériem je pak perspektiva, ze které je na danou politiku pohlíženo, a to z vnitřku EU nebo z vnějšku EU. V případě vnitřní perspektivy mohou být zmíněni občané EU, členské státy nebo samotné instituce. U vnější perspektivy pak mluvíme o pohledu „zvenčí", tedy o pohledu mezinárodních aktérů, organizací, nečlenských států či jiných integračních uskupení (Kratochvíl, Šimon 2011: str. 5). Výše zmíněné externí ukazatele jsou pak vhodným měřítkem pro zhodnocení mezinárodního vlivu EU a její efektivity. Na základě dvou zde použitých kritérii jsou definovány tyto dimenze:

- *EU jako atraktivní aktér*

Jak je zjevné z tabulky dimenzí aktérství, klíčovou roli zde hraje vnitřní fungování celku, na které nahlížíme jako externí aktér EU. Pro atraktivitu Evropské Unie je velmi důležitý její nenásilný charakter, kdy se jedná o tzv. „soft power". Jako atraktivitu EU tak definujeme přitažlivost vnitřního systému vnímanou ze strany vnějších entit, která se následně může přelívat do evropeizace států, které mají zájem přiblížit se tomuto modelu (Kratochvíl, Šimon 2011: str. 5-6).

- *EU jako uznávaný aktér*

Pokud mluvíme o uznání Unie, mluvíme o externím uznání unijních primárně vnějších politik. Se studiem vnějšího uznání jsou spojeny čtyři klíčové otázky. V první řadě jde o problém, zdali rozumět uznání jako důsledku externích akcí EU či určitých interních podmínek. Druhá problematika se zabývá otázkou odvození uznání od schopností či formální rovnosti aktéra. Třetí se týká vztahu vůle aktéra a jeho uznání. V poslední řadě se pak rozlišuje obecný charakter uznání s uznáním v několika odlišných rovinách dle jednotlivých politik (Kratochvíl 2013: str. 23-25).

- *EU jako legitimní aktér*

Legitimita EU je vnímána jako politika týkající se primárně vnitřního fungování EU, na kterou je nahlíženo z vnitřku, tedy ze strany členských států, občanů a dalších. I přesto, že je legitimita primárně spjata s vnitřními aktivitami společenství, zasahuje určitým způsobem i do vnějších

aktivit. Neboť aby byla Unie patřičně uznávána za aktéra na mezinárodním poli, je nutné, aby byla vnímána jako legitimní z pohledu svých členů a občanů (Kratochvíl 2013: str. 47-48)

- *EU jako rámující aktér*

Rámování bude jedním ze dvou konceptů, na základě kterého bude v práci posuzována schopnost EU vytvářet společnou zahraniční politiku. Aby bylo tento jev možné správně aplikovat, je nutné ho detailněji vymezit, čemuž se věnuje následující podkapitola.

1.1.2 Rámování (framing) jako dimenze aktérství

Rámování je poslední a poměrně specifickou dimenzí aktérství EU, které v literatuře není věnován tak výrazný prostor jako ostatním. Určitým úskalím tohoto atributu může být jeho nepřesná definice, která se navíc u mnoha autorů liší (Kratochvíl, Šimon 2011: str. 6). K lepšímu vymezení pojmu je pravděpodobněji vhodnější nejprve definovat „obecnější" představu o rámování, která je aplikována v sociálních vědách, a následně ji použít na případ aktérství Evropské unie.

V sociálních vědách vnímáme rámování jako schopnost aktéra určitým způsobem ovlivnit chování a postoj jiných aktérů (Kratochvíl 2013: str. 60). Nejedná se však o ovlivňování vynucené silou či dosažené kompromisem, ale spíše o jistý způsob, kterým aktér přistupuje k jednání tak, aby prosadil (obvykle) své zájmy. Jako příklad výše zmíněné definice lze zmínit předběžné akce, jako jsou projevy, publikace bílých knih či neformální konzultace zástupců Evropské komise se zástupci členských států. V podstatě jde o to, aby Evropská komise vytvořila patřičné prostředí, tedy rámec, v mezích kterého členské státy pohlížejí na určitou problematiku požadovaným způsobem (Kratochvíl 2013: str. 60-61). Mnoho autorů v sociálních vědách také spojuje rámování s aktivitou médií. Někteří nabízí definici, ve které je rámování definováno jako vybírání pohledů na skutečnosti (ze strany médií). Média tak tvarují ono vnímání reality a pomáhají propagovat cíle rámujícího aktéra (Enthman 1993: str. 52). Nicméně se nejedná o to, že by byl přímo definován obsah zprávy, která realitu popisuje, ale jsou spíše vybírány ty aspekty zprávy, které budou zvýrazněny, ale také ty, které budou upozaděny. Jiní autoři (Fabbirini a Piattoni) naopak tvrdí, že rámování se zobrazuje ve schopnosti aktéra vytyčit problémy a jejich možná řešení tak, aby ostatní vnímali právě tato řešení jako správná (Kratochvíl 2013: str. 61-62).

V rámci obecného vnímání pojmu je tedy přidělena poměrně velká role médiím. Nicméně pokud tento generalizovaný pohled spojíme s aktérstvím Evropské unie, nejsou média

tak důležitým faktorem. Neboť prostředí (tedy rámce), která jsou tvořena EU k řešení různých problematik, se šíří institucionálně a média tak mají spíše podpůrnou funkci (Kratochvíl 2013: str. 62-63). Ve spojitosti s konceptem aktérství tedy vnímáme rámování jako schopnost EU „orámovat" a řídit debatu v oblasti zahraničních vztahů členských států (Kratochvíl, Cibulková, Beník 2011: 394), jak je zjevné z Tabulky 1. Pokud bychom se zaměřili na rámování uvnitř unie, spojovali bychom ho spíše s legitimitou.

Jako dimenzi aktérství EU můžeme rámování dále dělit na další typy, a to dle toho, jakým směrem je rámování namířeno. Jedná se o rámování „zdola" (bottom-up framing), kdy mluvíme o vlivu vnímání občanů či níže postavených politiků na nadnárodní chápání konkrétní problematiky, a rámování shora (top-bottom framing). V tabulce níže můžeme vidět několik příkladů rámování jak zdola, tak shora v kombinaci s oblastí politik, na které působí. U rámování zdola lze zmínit vliv odpůrců rozšiřování na členství Turecka v EU či vliv euroskeptiků na přijetí ústavy EU. U rámování shora jde o ovlivňování ze strany evropských institucí (nejčastěji Evropské komise), hodnot či politik na členské státy, kdy jde o to, jak realitu vnímají, jak ji interpretují a komunikují dále (Kratochvíl, Novák, Pojerová 2011: str. 9-10). Vedle institucí můžeme uvést příklad politik, které přistupují k vymezení konkrétní problematiky takovým způsobem, aby podobně o úpravě uvažovali i členské státy, srovnatelné to bude u vytváření hodnot. Praktickou ukázkou může být situace, kdy se jistá otázka včlení do direktivy EU, v důsledku toho je na ni ze strany politiků členských států nahlíženo jako společnou evropskou otázku. Politikové tak spustí debatu na vnitrostátní úrovni s tím, že již na jejím začátku je EU vnímána jako klíčový aktér. Postupně tak dojde k tomu, že je úprava této oblasti vnímána jako vhodná či dokonce nezbytná ze strany Unie, nikoliv ze strany jednotlivých států. EU tak vytvořila rámec pro smýšlení o této problematice a dosáhla toho, že je daná úprava provedena na její úrovni (Kratochvíl 2013: str. 64-65).

Tabulka 2: Příklady rámování v EU

Typ rámování	**Rámování zdola**	**Rámování shora**
Rámování vnější politiky EU	Vliv odpůrců rozšiřování na členství Turecka v EU	Vliv Evropské komise na obchodní vztahy s Čínou
Rámování vnitrounijní politiky	Vliv euroskeptických hnutí na nepřijetí ústavní smlouvy	Vliv Evropského parlamentu na formulaci azylové politiky

Zdroj: Kratochvíl 2013: str. 63

1.1.3 Evropeizace v oblasti zahraniční politiky

Evropeizace je do jisté míry jev velmi podobný rámování a je nutné říci, že mnoho autorů tyto dva pojmy ani výrazněji neodlišuje, což může být jedna z příčin nepřesné a nejednotné definice rámování. Tyto dva jevy ale nejsou totožné. Evropeizace zahrnuje mnohem širší škálu aktivit, nepůsobí pouze v souvislosti se zahraniční politikou (jako rámování ve spojitosti se studiem aktérství), ale ve velkém množství politik. Evropeizace je nejčastěji definována jako přizpůsobování domácích podmínek požadavkům Evropské unie. Můžeme zmínit například institucionální úpravy, sjednocování politik a politických procesů či dokonce rozšiřování určité kultury (Featherstone, Radaeli 2003: str. 5). Současně se také dotýká institucionálních organizačních změn, legislativních změn či veřejného mínění. U tohoto jevu je tedy zkoumáno to, jak moc Evropská unie jako celek ovlivňuje členské i nečlenské státy (Kratochvíl 2013: str. 65).

Tento proces nemusí probíhat pouze ze strany Evropské unie vůči jejím členům, ale i naopak. Stejně jako u rámování, i zde můžeme rozlišovat dva typy – proces, který směřuje zdola, tedy „bottom-up Europeanization“, a druhý směřující shora, tj. „top-down Europeanization“ (Wong, Hill 2011: str. 1). V případě evropeizace zdola se u zahraniční politiky jedná o situaci, kdy se členské státy pokoušejí promítnout svoje zájmy na evropskou úroveň a ovlivnit tak schvalované politiky. U procesu, který probíhá shora, jde o změnu národní politiky způsobenou postupným sbližováním a sjednocováním postojů států vůči určité problematice. Při tvoření společné unijní zahraniční politiky obvykle dochází k realizaci obou postupů, nejprve k evropeizaci zdola a následně shora (Kratochvíl 2013: str. 65-66). S ohledem na to, tedy můžeme evropeizaci definovat jako „*proces, který se vyznačuje sbližováním* [zahraničních – pozn. autorky*] politik a také posilováním politik* [členů – pozn. autorky] *skrze EU*“ (Wong, Hill 2011: str. 4). V naprosté většině se výzkumy evropeizace však týkají té fáze evropeizace, která probíhá ze strany Evropské unie vůči členským státům. Zahraniční politika členského státu, na kterou úspěšně působila evropeizace má jisté charakteristické znaky, mezi které patří (Wong, Hill 2011: str. 211):

- Výchozím bodem pro zahraniční politiku jsou společné unijní pozice, přijaté ať už formálně nebo neformálně.
- I přesto, že by určité postoje mohly státu způsobit těžkosti, obecně se neliší od společných postojů.

- Členský stát se snaží dosáhnout prosazení svých národních zájmů skrze společné unijní akce.
- Stát se hlásí a kladně se vyjadřuje o společných postojích tak, že je pro vnější i vnitřní pozorovatele vnímán jako nedílná součást probíhající zahraniční politiky EU.

Tyto kritéria plní zejména funkci definice evropeizované zahraniční politiky členského státu, plně s nimi však nekoresponduje politika žádného člena (Wong, Hill 2011: str. 211-212). Přirozeně však můžeme rozlišovat státy s více či méně evropeizovanou zahraniční politikou, což lze do jisté míry zhodnotit na základě výše zmíněných kritérií. Samotný proces evropeizace zahraniční politiky členského státu může být rozdělen do několika fází, které zahrnují obousměrné interakce mezi zahraničními politikami členských států a společnými pozicemi EU (Wong, Hill 2011: str. 1). První dimenzí je adaptace a transformace politiky státu v souladu s požadavky členství. Zde se může jednat například o organizační a procedurální změny, zvyšující se význam evropských politik, podporu společných unijních cílů apod. V druhém případě se jedná o promítání národních zájmů na nadnárodní, unijní úroveň a tedy o posilování individuálních zájmů států skrze evropské struktury v případě úspěšného ovlivnění. To se může projevovat například snahou států ovlivnit zahraniční politiku ostatních členů, EU jako takové nebo pouze využitím EU k zvýšení vlivu ohledně určité problematiky (Wong, Hill 2011: str. 6-7). Třetí dimenzí je tzv. „přestavba identity“ (Wong, Hill 2011: str. 7), což v podstatě vychází ze spojení dvou předchozích dimenzí. V této fázi tak dochází k vytváření společných hodnot či zájmů (Wong, Hill 2011: str. 7).

Pokud tedy uvažujeme oblast zahraniční politiky, rámování a evropeizace má mnoho společných znaků a zejména společný cíl, kterého však dosahují rozdílnými postupy. Oba jevy sice vedou k postupnému sbližování a následnému sjednocování zahraniční a bezpečnostní politiky, nicméně evropeizace cíle dosahuje pomocí institucionálních, legislativních či procedurálních změn, zatímco rámování využívá politického diskurzu (Kratochvíl 2013: str. 66-67). Poměrně výrazným odlišovacím kritériem může být možnost analyzovat neúspěšné pokusy o ovlivnění zahraničních politik, což je v případě rámování možné. U evropeizace však nelze najít neúspěšné pokusy – evropeizace je úspěšná, nebo neidentifikovatelná (Kratochvíl 2013: str. 66).

1.2 Oblast zahraniční politiky EU

Zahraniční politika společenství je poměrně citlivou oblastí. Jedná se o politiku, kterou si většina členských zemí velmi chrání, neboť je neodmyslitelným projevem autonomního státu (Wong, Hill 2011: str. 3). Vzhledem k tomu, že unie vznikla primárně za účelem hospodářské spolupráce, o oblasti zahraniční politiky dlouho nebylo uvažováno jako o potenciální společné politice. Důvodem pro to může také být výrazné samostatné postavení některých členských států na mezinárodním poli. Těm by společná unijní politika mohla pouze omezit vliv v této oblasti. Některé členské státy jsou poměrně výrazným mezinárodním aktérem samostatně, příkladem může být Francie a Velká Británie, které jsou stálými členy Rady bezpečnosti OSN. Toto výsadní postavení by však bylo kritickým bodem při společné zahraniční politice EU. Některé státy také vyzdvihovaly existenci NATO, což pro ně bylo dostatečné a sjednocování na unijní úrovni proto bylo vnímáno jako zbytečné (Cihelková a kol. 2011: str. 238). Existenci NATO a postavení některých států tak můžeme považovat za hlavní příčiny toho, že návrhy na ustanovení zahraniční politiky byly často blokovány. Evropská unie je celek „sui generis“ a v případě zahraničních vztahů sjednocuje a harmonizuje politiky jinak autonomních států, které sami jednomyslně rozhodnou, jaké pravomoci na společenství přesunou (Vanhoonacker, Pomorska 2013: str. 1320). V praxi tak dochází k tomu, že můžeme pozorovat zahraniční politiku členských států působící vedle politiky EU, v jejím rámci nebo dokonce v rozporu s ní. Lze tedy říci, že to, jak Evropská unie v zahraničí působí, je výsledkem kombinace tří prvků, a to zahraniční politiky členských států, působení Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a vnějších obchodních vztahů Unie (Wong, Hill 2011: str. 3).

1.2.1 Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie

Výraznější potřeba alespoň synchronizované zahraniční politiky se začala projevovat během 90. let. Jak již bylo zmíněno, tuto potřebu podtrhly například konflikty v bývalé Jugoslávii a Iráku. První formulace Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (dále jen SZBP) se objevila v Maastrichtské smlouvě z roku 1993, kdy měla podobu druhého pilíře. Přesto, že se stala politikou společnou, unijní instituce neměly takřka žádná práva ji ovlivňovat, veškerá rozhodnutí byla založena na principu jednomyslnosti. Výraznější zlom způsobila až Lisabonská smlouva, která přinesla reformy do institucionální struktury právě vnějších vztahů. Ještě před ní však došlo k řadě reforem, byla zahájena spolupráce v oblasti vojenství a krizového řízení, byl zřízen post vysokého představitele (Kuchařová 2014: str. 75-76).

Po Lisabonské smlouvě tedy již neexistuje pilířová struktura, nicméně principy rozhodování u vnějších vztahů byly poměrně zachovány. Provedené institucionální změny se týkaly zřízení postu stálého předsedy Evropské rady, který by měl EU reprezentovat navenek, Vysoké představitelky Unie pro zahraniční a bezpečnostní vztahy a Evropské služby pro vnější činnost (tj. European External Action Service, EEAS). Vysoká představitelka je vrcholnou postavou pro SZBP, která zastupuje EU v otázkách z této oblasti a kterou v její činnosti podporuje právě EEAS. Vysoká představitelka také předsedá Radě pro vnější vztahy, nicméně bez hlasovacího práva, a je místopředsedkyní Komise (Vanhoonacker, Pomorska 2013: str. 1316). Tento post byl vyvinut za účelem sjednocení vystupování Unie, a to zejména vůči konkrétním partnerům. Toho by mělo být dosaženo také díky specifickému postavení mezi unijními a národními orgány, jehož cílem je řídit vzájemnou diskuzi mezi státy a unijními institucemi a následně předávat a zprostředkovávat dané závěry. Vysoká představitelka má také právo iniciativy, tedy může v oblasti SZBP předkládat návrhy společně s členskými státy, v ostatních oblastech má pak právo předkládat návrhy společně s Komisí (Vanhoonacker, Pomorska 2013: str. 1320). Poměrně silním nástrojem Vysoké představitelky je nejen EEAS, ale také mnoho delegací po celém světě, s pomocí kterých může hájit a obecně prezentovat společnou zahraniční politiku Unie mimo její území (Vanhoonacker, Pomorska 2013: str. 1320-1321).

Cílem SZBP obecně je definovat směřování zahraniční politiky Unie, její cíle a zájmy. Společná zahraniční a bezpečnostní politika Unie disponuje několika nástroji, které může aplikovat vzhledem k mezinárodní situaci, jsou to (EEAS 2016a):

- obecné *směřování SZBP* jako celku a *strategické zájmy a cíle* vůči zemím, regionům či konkrétním tématům mezinárodního dění, jež jsou schvalovány Evropskou radou
- *společný postoj*, který je přijímán Radou a týká se vymezení vůči jednáním apod.
- *společná akce*, které slouží například k vyslání misí do problematických oblastí či klasickému jmenování vyslanců pro jednotlivé regiony.

Nicméně vzhledem k tomu, že v oblasti SZBP nelze přijímat legislativní opatření, jsou všechna konkrétní rozhodnutí přijímána pouze ve vztahu k jednotlivým situacím, nikoliv jako obecně platná. Tato rozhodnutí, která jsou jednomyslná, jsou sice pro členské státy závazná, ale v legislativě Unie chybí faktické prostředky, kterými by bylo možné státy donutit k dodržení jejich závazků. V případě, kdy členský stát nedodržuje tato společná rozhodnutí, je jedinou donucovací možností politický nátlak ze strany Unie (EAAS 2016a).

1.2.2 Evropská politika sousedství

Vedle Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a jejich nástrojů je pro téma práce nutné vymezit také politiku sousedství spadající pod vnější vztahy EU. Evropská politika sousedství (European Neighbourhood Policy, ENP), jak již název napovídá, se týká států, které s EU sdílejí hranice, ať už pozemské či přímořské. Politika byla založena během let 2003-2004 s cílem posílit sousední státy Unie po východním rozšíření a také zabránit určitému rozdělení regionu právě po rozšíření, neboť bezpečnost, stabilita a rozvoj těchto zemí hraje výraznou roli pro bezpečnost, stabilitu a vývoj Unie samotné. (Cihelková 2011 str. 47-48). Politika sousedství v zásadě staví na bilaterálních vztazích, kdy EU a zainteresovaná země společně schválí svůj individuální akční (či asociační) plán. Tato nutnost individualizace přístupu k vzájemné spolupráci vyplývá již z povahy dané politiky a různorodosti sousedních zemí (Gawrich a kol 2010: str. 1213). Nicméně i přesto v rámci ENP vznikly tři multilaterální regionální iniciativy, jedná se o Unii pro Středomoří, Východní partnerství a Černomořskou synergii (EEAS 2016b).

Cílem ENP je, jak již bylo zmíněno, posílení bezpečnosti, stability a prosperity sousedních zemí Unie. K dosažení tohoto cíle jsou v akčních plánech definovány oblasti, kterým je věnována největší pozornost. Obvykle se jedná o ekonomické a politické reformy, demokracii a lidská práva, dopravu a migraci, klimatické změny či energetickou spolupráci. Unie může při propagaci těchto cílů postupovat shora dolů, tj. pomocí politického dialogu, nebo zdola nahoru, tj. podporou vzdělávacích systémů či médií (Gawrich a kol., 2010 str. 1212-1213). Obvykle jsou však cíle definované v akčním plánu podporovány ze strany unie nejen politicky, ale také technicky a finančně (např. výše zmíněnou podporou vzdělávacích systémů). To, jak je podpora strukturována, je závislé na potřebách konkrétní země a na její schopnosti zavádění reforem (Cihelková 2011: str. 52). Vzhledem k tomu, že se práce věnuje ukrajinské krizi, je v následujícím textu přiblíženo Východní partnerství, v rámci kterého Unie navazuje s Ukrajinou spolupráci.

Východní partnerství je jednou z třech multilaterálních iniciativ, které jsou prováděny v rámci Evropské politiky sousedství. Východní partnerství však necílí pouze na regionální rozvoj, ale také na vytvoření určitého strategického partnerství. Mimo členy EU zahrnuje Arménii, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzii, Moldavsko a Ukrajinu (EEAS 2016b). Všechny tyto státy mají po dvojím východním rozšíření Unie ke společenství blíže geograficky a pomocí východního partnerství by měly dosahovat také přiblížení ekonomického a politického (Cihelková 2011: str. 58). Dlouhodobým cílem partnerství je vytvořit užší vztahy mezi Unií

a jednotlivými zainteresovanými zeměmi. To by postupně mělo vést k vytvoření systému dohod o volném obchodu a následně potenciálně k vytvoření hospodářského společenství. K tomu je ale také zapotřebí podporovat v dotčených zemích reformy k usnadnění přístupu na trh a k tomu nutné budování institucí, které jednotlivé reformy implementují. Poměrně výraznou pomocí by mělo být zřízení platformy pro výměnu informací a zkušeností, a to zejména ze strany členských států, které si transformací již prošly. Jednalo by se tedy o země, které přistoupily v rámci východních rozšíření (Cihelková 2011: str. 58-59).

1.2.3 Sankční politika Evropské unie

Sankční opatření jsou aktuálně hojně používaným nástrojem zahraniční politiky ať už autonomních států, integračních uskupení či jiných mezinárodních organizací. I Evropská unie se ke konci 20. století začala zapojovat do trendu zavádění restriktivních opatření jako donucovacího instrumentu. Po určité době začal objem opatření přijatých ze strany Unie převyšovat objem těch, které jsou přijaty ze strany OSN či OBSE, a to zejména z toho důvodu, že EU používá restriktivní opatření i k prevenci a nikoliv výlučně při hrozícím nebezpečí (Druláková a kol. 2008). Sankční politika před dosažením aktuální podoby prošla několika úpravami, z nichž nejvýznamnějšími byla Maastrichtská a Lisabonská smlouva, ze které vychází nynější stav.

Evropská unie nyní může uplatňovat sankční opatření autonomně na základě vlastního rozhodnutí na rozdíl od dřívějších případů, kdy pouze přebírala sankce, které uvalila OSN. Nyní přebírá veškeré OSN uvalené sankce a dále je může rozšiřovat a zpřísňovat. EU také může zavádět sankční opatření i v případech, kdy nejsou zavedeny ze strany OSN. Jedná se zejména o situace, kdy OSN není schopno či ochotno opatření schválit, nebo pokud se to týká oblastí, ve kterých má Unie své zájmy. To je například sousedství či potenciální nové členské státy (Druláková a kol. 2011: str. 16).

V rámci EU jsou sankce přijímány za účelem vynucení změny v aktivitách nebo politikách nerespektující demokracii a právní stát či dokonce porušující lidská práva a mezinárodní právo. Tyto aktivity či politiky se mohou týkat států, vládních aktérů, části země, subjektů nebo jednotlivců. Obecně se upřednostňují sankce cílené a diferencované, které minimalizují negativní dopady pro ty, kteří se na vytváření aktivit a politik nepodílejí, nejčastěji například obyvatelé státu, který mezinárodní právo porušuje (Evropská rada, 2016a). Mezi hlavní cíle sankčních opatření patří (Evropská rada, 2016a):

- zachování míru
- ochrana hodnot, zájmů a bezpečnosti EU
- upevnění a podpora demokracie, právního státu, lidských práv a mezinárodního práva
- předcházení konfliktům a posilování mezinárodní bezpečnosti.

V rámci SZBP jsou rozhodnutí přijímána jednomyslně Radou, následně jsou pak přijímána opatření, pro která postačí schválení kvalifikovanou většinou (Druláková a kol., 2011: str. 8). Implementace se pak liší podle oblasti, které se opatření dotýká. V případě zbrojních embarg či zákazu cestování je zavádění odpovědností států, u omezení exportu či zmrazení majetku však odpovědnost leží na Unii a ta tak musí zavést zvláštní legislativu ve formě nařízení Rady (Council 2014). Mezi nejčastěji používané sankce patří zbrojní embarga, omezení vstupu konkrétních osob, zmrazení majetku nebo také obecně hospodářské sankce (například ve formě omezení vývozu a dovozu produktů z určité země). Zbrojní embargo postihuje nejen prodej zboží jmenovitě zmíněného v seznamu EU, ale také například policejního vybavení používaného k vnitřní represi. Omezení vstupu se týká zejména zamezení vstupu na území Unie a neposkytnutí víz v případě žádosti. Nicméně členské státy mohou požádat o výjimky v případě konání mezinárodních konferencí, nebo pokud se zákaz týká jejich občana. Zmrazení majetku se týká jak subjektů, tak režimů či skupin, které majetek vlastní nebo kontrolují. To obsahuje zákaz prodeje, pronájmu, přesunutí či výběr majetku konkrétního subjektu. I zde však existují určité výjimky, a to v případě zajištění základních potřeb jednotlivce (Council, 2014).

2 Reakce EU na situaci na Ukrajině

Následující kapitola se zabývá aplikací teoreticky vymezených jevů rámování a evropeizace na události spojené s krizí na Ukrajině. V této kapitole je nejprve uveden postup výzkumu, který je v následujících částech aplikován. Následuje stručné shrnutí událostí, které se v souvislosti s ukrajinským konfliktem odehrály, a také postoj jednoho neevropského aktéra. Pak už se text věnuje vymezení postojů, které zastává jak Evropská unie, tak Česká republika, vůči Ruské federaci.

Jak již bylo řečeno, práce se věnuje problematice rámování a evropeizaci nejdříve v obecné rovině. Poté rámování a evropeizaci aplikuje na konkrétní události, tedy krizi na Ukrajině a sankce přijaté Evropskou unií, přičemž zkoumá pouze určité časové období, a to od března ro září 2014. Jako počátek časového období byl zvolen březen, protože v této chvíli došlo k výrazné eskalaci konfliktu anexí Krymu. Září bylo zvoleno jako konečný bod z toho důvodu, že byla schválena společná akce Unie i přes to, že se během léta objevovala stále silnější kritika tohoto postupu ze strany českých státníků. Došlo tedy k určité změně názoru. Práce se snaží zjistit, zda mohla být tato změna zapříčiněna působením rámování či evropeizace.

V první řadě je tedy nutné vymezit, zda tyto procesy ze strany Unie působily. K tomu je využíván rozbor jednotlivých prohlášení, projevů, tiskových zpráv a stanovisek předních osobností Evropské unie (viz Příloha č. 1). Rozbor je proveden u přibližně padesáti textů na základě dvou rovin. První hodnocenou úrovní je obsahová stránka, neboli určitý záměr s jakým byl onen dokument zveřejněn. Všechny dokumenty jsou tak rozděleny podle obsahu do následujících oblastí:

- *výzva,* kam jsou zařazena veškerá prohlášení, která zahrnují určité výzvy (k ukončení násilí, ukončení aktivity, ale také připomenutí možnosti rozšíření sankcí), hodnotí se tak obsah dokumentu. Toto kritérium určitým způsobem koresponduje s níže zmíněným kritériem „adresát“, které zase hodnotí, komu je dokument směřován
- *zavedení sankcí proti Ruské federaci*, kam patří zejména společná rozhodnutí, která oznamují zavedení souboru sankcí
- *hmotná podpora Ukrajiny*, kam lze zařadit určitá oznámení o rozhodnutí poskytnout Ukrajině hmotnou, finanční podporu a

- *aktualizace informací*, kde nejsou vynášeny žádné výzvy či soudy a jedná se pouze o nezabarvenou aktualizaci informací.

Toto rozdělení je zavedeno k tomu, aby bylo možné odhadnout poměr dokumentů, které byly čistými výzvami vůči aktérům a ostatními dokumenty.

Druhá hodnocená úroveň je nazvána jako jazyková a zkoumá vyjadřovací prostředky užité v rámci veškerých studovaných textů. V této rovině je větší množství kritérií, na základě kterých pak bude určeno, zda jevy rámování a evropeizace působily, či nikoliv. Mezi tato kritéria patří:

- *adresát,* což je kritérium, které hodnotí, na koho apeluje konkrétní text (může se jednat například o strany konfliktu, členské státy, Ruskou federaci ale také nikoho – to je případ dokumentů, které jsou určeny k aktualizaci informací),
- *EU jako primární aktér*, které hodnotí, zda je v textu EU vnímána jako primární aktér a zda je zmíněno, že akce tohoto aktéra jsou schvalovány zástupci členských států
- *zmínka o zástupcích členských států* a *zmínka o Radě a jejím uvažování*, kdy se hodnotí, zda je zmíněno, že akce tohoto aktéra jsou schvalovány zástupci členských států - Radou
- *zmínka o společném rozhodování* – zde se hodnotí, jestli zástupci Unie zmiňují, že se na rozhodování podílejí všechny státy, že se nejedná o rozhodnutí některých
- *zmínka o možnosti dalších sankcí,* tedy určité připomínání možnosti rozšíření sankcí ze strany představitelů EU a
- *připomenutí závazku EU,* kdy by se mohlo jednat například o prohlášení, které zmiňuje chování či postoje, ke kterým se EU zavázala v minulosti.

V druhé fázi je pak nutné definovat názor České republiky a zejména jeho změny v průběhu času. To je pak možné určitým způsobem srovnat s tím, jak rámování ze strany Unie působilo (či nikoliv). K vymezení postoje České republiky je použito prohlášení předních aktérů – ministra zahraničních věcí Zaorálka, předsedy vlády Sobotky a prezidenta Zemana (viz Příloha č. 2). Výjimečně se také objevují prohlášení či zveřejněné názory jiných ministrů či předsedy Senátu. Ve velké míře se nejedná o oficiální prohlášení ČR, ale o rozhovory, tiskové konference, či články. K vymezení postoje jsou použita následující kritéria:

- *EU jako primární aktér*, tedy zda konkrétní osoba vnímá EU jako aktéra, skrz kterého by ČR měla k ukrajinské krizi zaujmout určitý postoj

- *zdůraznění SZBP, podílu ČR na ní,* kdy je hodnoceno, zda v textu autor připomíná, že se ČR podílí na rozhodnutí Unie
- *souhlas se společným postupem EU vůči Ruské federaci*. Toto kritérium hodnotí, zda státník propaguje to, aby se vůči Ukrajinské krizi přistupovalo v rámci EU jednotně a společně (ať už obsah bude jakýkoliv), nebo zda naopak preferuje spíše individuální postup ČR
- *souhlas s aplikovanou politikou vůči Ruské federaci*, kdy už je hodnoceno, zda autor textu souhlasí s tím, jak se aktuálně v rámci EU postupuje,
- *zdůraznění individuálního rozhodnutí* České republiky, tedy toho, že není nutné vždy souhlasit s ostatními členskými státy
- *výhrady a kritika postoje EU,* tedy zda se v textu objevuje kritika některých kroků Unie nebo
- *úplný nesouhlas s postojem EU*, kdy státník kompletně odsuzuje postup EU (byť může například souhlasit s tím, že by EU měla postupovat společně – nesouhlasí tedy pouze s tím, jak EU postupuje).

Obecně vnímaný postoj České republiky k této problematice je následně vymezen na základě četností, s jakou se texty s konkrétními názory objevují.

2.1 Ukrajinská krize

Pro tuto práci je velmi důležité osvětlit začátky a průběh tzv. ukrajinské krize. Následující kapitola se proto zabývá stručným shrnutím toho, co konfliktu předcházelo, a vymezením jeho nejvýznamnějších událostí.

Tato krize, která eskalovala během prvních měsíců roku 2014, je aktuálně považována za jeden z největších geopolitických šoků pro evropskou bezpečnost od konce Studené války (Larsen 2014: str. 7). Probíhající konflikt však není výsledkem nových, krátkodobě působících faktorů. Vztahy mezi EU a Ruskou federací se zhoršovaly již od roku, kdy byl ze strany společenství představen projekt Východního partnerství. V souvislosti s tím byly z ruské strany zahájeny aktivity spojené s vytvořením Eurasijské celní unie (Larsen 2014: str. 8). Tyto dvě konkurenční iniciativy také stojí u zrodu ukrajinské krize. Klíčovým momentem byl na podzim 2013 summit ve Vilniusu, kde měl tehdejší ukrajinský prezident Janukovyč podepsat asociační dohodu s Evropskou unií (Stylianos 2016: str. 1). Nicméně prezident Janukovyč do té doby také rozvíjel vztahy s Ruskou federací, Kazachstánem a Běloruskem za účelem vytvoření výše zmíněné celní unie (Herszenhorn 2013). Ukrajinský prezident se rozhodl asociační dohodu

s Evropskou unií nepodepsat, za což byla Ukrajině přidělena ekonomická podpora ze strany Ruské federace ve formě půjčky, zrušení ekonomických sankcí a nižších cen plynu (Lehne 2014: str. 8). Toto rozhodnutí se sice zprvu zdálo jako vítězné pro Rusko, nicméně obratem se projevila síla určité „soft-power“ Evropské unie ve formě pro-evropských protestů (Larsen 2014: str. 9), později nazývaných Euromajdan podle kyjevského náměstí.

Během Euromajdanu postupně docházelo k vyššímu počtu obětí a tak byla schválena dohoda mezi EU a prezidentem Janukovyčem o odstoupení z funkce a o konání voleb později v tomtéž roce (Meyers 2014), načež byla zřízena prozatímní vláda. To však klid nepřineslo, protože s touto vládou nesouhlasili pro-rusky smýšlející obyvatelé. Na začátku března získali maskovaní neoznačení vojáci kontrolu nad Krymem a v polovině měsíce se konalo tzv. referendum o přičlenění oblasti k Ruské federaci. Výsledkem nelegálního referenda bylo připojení poloostrova k Rusku, což sama federace oficiálně zveřejnila 18. března (Larsen 2014: str. 10). Na toto přičlenění je nahlíženo jako na akt, který narušuje teritoriální integritu Ukrajiny a který je v rozporu s mezinárodním právem (Beneš 2014: str. 6). Tímto bylo také ze strany Ruska porušeno Budapešťské memorandum podepsané v roce 1994, kterým byly Ukrajině poskytnuty určité bezpečnostní záruky za to, že se vzdá svých nukleárních zbraní. Memorandem se Rusko, Velká Británie a USA (později i Čína a Francie) zavazují k tomu, že budou respektovat teritoriální integritu, politickou nezávislost a suverenitu Ukrajiny (CFR 1994).

Na tento akt přirozeně reagovalo velké množství států či integračních uskupení, mezi nimi i Evropská unie. Reakcím Unie je z důvodu klíčového významu pro tuto práci věnována celá dílčí kapitola v další části, přičemž je důraz kladen na období po anexi Krymu do září 2014. Nicméně i zde bude věnován prostor reakcím jednoho neevropského aktéra, a to USA. Spojené státy americké jsou výrazným mezinárodním aktérem a společně s EU a Ruskem v tomto konfliktu hrály významnou roli.

Spojené státy americké se poměrně ostře vymezovaly proti akcím realizovaným ze strany Ruska vůči Ukrajině a výrazně tak podpořily Evropskou unii v jejím postoji. Již od počátečních událostí se USA vymezily zejména pomocí prohlášení a projevů svých předních představitelů a později poskytly i finanční podporu. USA následně schválily ekonomické sankce, které měly dokonce větší rozsah než sankce schválené Unií (Larsen 2014: str. 22). Stejně tak jako sankce EU se jednalo o diferencovaná opatření cílená na konkrétní subjekty, nikoliv na hospodářství jako celek. Jako příklad lze jmenovat omezení vstupu na americké

území, zmrazení majetku apod. (U. S. Department of the Treasury 2016). Akt anexe Krymu je ze strany Spojených států brán jako porušení mezinárodního práva, zpochybňování teritoriální integrity a nezávislosti Ukrajiny, a není tedy Spojenými státy uznáván a považován za legitimní (White house 2014).

2.2 Postoj EU k Ruské federaci během krize na Ukrajině

Jak již bylo zmíněno, v souvislosti s Ukrajinskou krizí se často zmiňuje role Evropské unie. Unie zde není vnímána pouze ve spojitosti s počátkem krize, ale přirozeně také s jejím průběhem, protože se jedná o její blízké sousedství. Stejně tak jako jiní výrazní hráči mezinárodních vztahů i společenství se vymezilo vůči událostem probíhajícím na Ukrajině. Následující kapitola se věnuje konkrétním opatřením, která byla přijata vůči Ruské federaci, a také směru zahraniční politiky, který Unie udává. V průběhu této části textu bude popsáno několik prohlášení unijních představitelů, na jejichž základě budou definovány zájmy a úmysly společenství. Nebudou tu však uvedeny veškeré dokumenty, které byly pro účely práce využity. Rozbor veškerých textů je uveden v Příloze č. 1. Jak již bylo popsáno, aby bylo možné teoretické koncepty aplikovat, je kromě obsahové stránky postojů zohledňována také jejich slovní formulace. S pomocí další podkapitoly, která se bude věnovat postojům České republiky k sankcím vůči Rusku, budou následně aplikovány koncepty rámování a evropeizace, včetně zhodnocení jejich úspěšnosti Pro lepší přehlednost budou nyní tiskové zprávy, prohlášení a další akty uskupeny do měsíců dle data vydání, stejně tak tomu je i u kompletního rozboru uvedeného v Příloze č. 1.

- *Březen*

Počátkem března se uskutečnilo první mimořádné zasedání Rady pro zahraniční věci zasvěcené aktuální situaci na Ukrajině. Na zasedání navazovalo mimořádné setkání hlav a předsedů vlád členských států (Evropská rada 2016b). Krátce na to a zejména v reakci na konané krymské referendum byl přijatý první balíček omezujících opatření vůči ruským a ukrajinským činitelům (Evropská rada 2014a).

Rozhodnutí Rady pro zahraniční věci (tj. rada ministrů zahraničních věcí členských států) zmiňuje, že je pro ni krymské referendum nezákonné a proti ústavě Ukrajiny. Je také uvedeno, že z toho důvodu nemůže být uznáno za platné – a to ze strany Unie jako celku (Evropská rada 2014a). V této chvíli je tedy běžně pracováno s faktem, že uznání referenda je záležitostí EU, nikoliv jednotlivých členských států. Pokud se však mluví o souboru sankcí,

objevují se jasné reference na dřívější rozhodnutí Rady, tedy hlav států a předsedů vlád (Evropská rada 2014a).

Koncem března se také konal summit EU a USA, jehož výstup se dotýkal i Ukrajiny. Prohlášení znovu zmiňuje odhodlanost Evropské unie (společně s USA) podporovat Ukrajinu v prosazování její suverenity. Unie slibuje za celý svůj celek, že při dalším narušování situace zavede vůči Rusku hlubší sankce. Prohlášení nezmiňuje, že by se jednalo o společné rozhodnutí členských států, věty jsou formulovány jako závazky a sliby celého společenství (EEAS 2014a).

- *Duben*

Na začátku dubna byl uskutečněn projev Vysoké představitelky Catherine Ashton v Evropském parlamentu, který shrnoval její působení za poslední 4 roky. Značný prostor byl věnován situaci na Ukrajině, kdy Ashton propagovala roli EU a její důležitost. Je zmiňována návštěva komisařů Füleho a Lewandowski v Kyjevě, kde zemi vyjadřovali podporu. I Catherine Ashton na počátku krize Kyjev navštívila. Pro sestavení reakce byla Vysokou představitelkou zorganizována schůze předsedy Komise a Rady (EEAS 2014b: str. 3-4). Vysoká představitelka také zmínila, že *„dala Ruským protějškům jasně najevo, že naše vztahy* [vztahy EU a Ruské federace – pozn. autorky] *s východními partnery nejsou vzájemně výlučné“* (EEAS 2014b: str. 4).

Později v dubnu se uskutečnilo setkání v Ženevě, kterého se zúčastnili zástupci Ukrajiny, Ruské federace, USA a EU. Zástupcem Evropské unie byla právě Vysoká představitelka. Výstupem ze setkání byly určité kroky, které měly snížit napětí na ukrajinském území, a také slib podpory ze strany Unie. Catherine Ashton vyjádřila potěšení nad tím, že se *„všichni sešli dohromady“* (EEAS 2014c) k řešení ukrajinského konfliktu.

- *Květen*

V rámci května docházelo k přípravám ukrajinských presidentských voleb, proto se většina prohlášení týkala zejména jejich zajištění. Obsahem těchto prohlášení byl ve většině případů závazek a výzvy Unie k zajištění demokratického průběhu voleb. V polovině měsíce se také sešla Rada pro zahraniční věci, před kterou Vysoká představitelka zopakovala, že EU neuzná žádná nelegální a nelegitimní referenda konaná na ukrajinském území. To následně potvrdil výstup z Rady. Catherine Ashton také před zasedáním připomněla možnost zpřísňování sankcí ze strany EU vůči subjektům, které podněcují eskalaci konfliktu (EEAS

2014d). Také byly schváleny nové soubory sankcí a odsouhlaseno pokračování přípravy dalších restriktivních opatření ze strany Komise a členských států (Evropská rada 2014b).

- *Červen*

Během měsíce června můžeme zaznamenat dvě výraznější události, a to sestřelení letadla a smrt žurnalistů na ukrajinském území. Obě tyto akce byly následovány tiskovými zprávami EEAS a prohlášením Vysoké představitelky Ashton. Během jejích prohlášení se objevují jasné odkazy na Unii jako celek a její postoj vůči událostem. Z prohlášení lze zmínit výzva: „*EU požaduje okamžité ukončení násilných činů a s tím spojených provokací*" (EEAS 2014e) nebo *„EU vyzývá místní úřady k řešení těchto událostí"* (EEAS 2014f). Koncem června také představuje nově zvolený ukrajinský prezident mírový plán. V návaznosti na tento plán prezidenta Porošenka se objevuje prohlášení, kterým „*EU vyzývá Ruskou federaci k využití svého vlivu k ukončení násilí a veřejné podpoře tohoto plánu pomocí konkrétních kroků"* (EEAS 2014g).

- *Červenec*

Začátkem července byla svoboda tisku největším tématem spojovaným s konfliktem. Objevilo se několik prohlášení a projevů ze strany vysoké představitelky Catherine Ashton a komisaře Füleho k této problematice. Součástí těchto prohlášení bylo také připomenutí závazků Unie a možnosti uplatnit další sankce (EEAS 2014h). Na to a také na stále se zhoršující situaci na Ukrajině reagovala Rada mimořádným zasedáním a rozhodnutím o dalším souboru sankcí proti Rusku. Sestavením návrhu na rozšiřující se soubor sankcí Rada pověřila Komisi a Evropskou službu pro vnější činnost. V rozhodnutí je zmíněno, že *„Evropská unie bere na vědomí rozhodnutí Rady a vítá ho"* (Evropská rada 2014c). Ke konci měsíce došlo k výraznějšímu incidentu – sestřelení letadla malajsijských aerolinek, které způsobilo smrt přibližně 300 civilistů. Na to byla odsouhlasena další rozšíření sankcí vůči Ruské federaci. Předseda Evropské rady Herman Van Rompuy prohlásil, že *„Evropská unie splní svou povinnost chránit vlastní občany a zajišťovat jejich bezpečnost. Evropská unie bude rovněž stát při svých sousedech a partnerech"* (Evropská rada 2014d) a v celém prohlášení tak dal závazek Evropské unie pokračovat ve zpřísňování sankcí vzhledem k aktuální situaci na Ukrajině.

- *Srpen*

Srpen byl z hlediska nových událostí na ukrajinském území a ve srovnání s minulými měsíci poklidnější. I přesto však bylo nutné pokračovat v rozhovorech o řešení této situace. Přibližně v polovině měsíce Vysoká představitelka Ashton svolala mimořádné zasedání Rady pro zahraniční věci. Ashton prohlásila: *„Stále pokračujeme v našem snažení.“* (EEAS 2014i), přičemž odkazovala na vedoucí představitele Unie. V tomto prohlášení také znovu zmínila, že cílem EU je zajistit na celém území Ukrajiny bezpečnost a stabilitu (EEAS 2014i). Výraznou událostí bylo jednání mezi Evropskou unií, Ukrajinou a Ruskou federací v Minsku uskutečněné ke konci měsíce. Předmětem jednání byla jak ekonomická, tak politická situace na ukrajinském území. Dle slov unijní Vysoké představitelky byla však jednání o politické stabilitě Ukrajiny primárním cílem, kterého se zúčastnili všichni důležití aktéři (EEAS 2014j). Komisař De Gucht zase ke schůzce s ruskými a ukrajinskými představiteli řekl: *„měli bychom vyřešit konflikt politický, aby krveprolití na Ukrajině skončilo“* (EEAS 2014j).

- *Září*

V rámci prvních dvou zářijových týdnů byly v tiskové zprávě Evropské vnější služby připomínány závazky Unie vůči Ukrajině a demokratickým postupům. Došlo také k připomenutí rozhodnutí z konce srpna, kdy Evropská rada schválila přípravu dalšího balíčku sankcí proti Ruské federaci. Tento soubor omezujících opatření byl připravován ze strany Komise a Evropské vnější služby a byl předložen pro schválení o několik dní později (EEAS, 2014k).

2.3 Deklarované postoje České republiky k Ruské federaci během krize na Ukrajině

Následující kapitola se týká postojů, které jsou deklarovány státníky České republiky. Prostor je zde věnován vybraným projevům, rozhovorům, prohlášením a komentářům zejména ministra zahraničních věci Lubomíra Zaorálka, předsedy vlády Bohuslava Sobotky a také prezidenta Miloše Zemana. Veškeré dokumenty, které jsou v poslední kapitole použity k sestavení názoru České republiky, jsou uvedeny v Příloze č. 2, kde je i jejich rozbor dle jednotlivých kritérií. Stejně tak jako v předešlé kapitole je pozornost věnována nejen obsahové části těchto materiálů, ale také její jazykové struktuře. I zde je text pro lepší přehlednost rozdělen do dílčích částí podle měsíce, ve kterém byly jednotlivé postoje prezentovány a zveřejňovány.

- *Březen*

V návaznosti na uskutečněné krymské referendum se v závěru měsíce všichni čeští státníci shodli na odsouzení a neuznání tohoto aktu. Nicméně každý z nich také viděl nejvhodnější následující postup v něčem jiném, viz Příloha č. 2. Ministr Zaorálek nijak nepopírá důležitost role Evropské unie v tomto konfliktu, nicméně také zdůrazňuje postavení Visegradské čtyřky a České republiky jako takové. Zmiňuje mnoho snah, které ze strany ČR probíhaly a stále probíhají. Také vícekrát upozornil na to, že on sám navštívil Ukrajinu za účelem hledání řešení tohoto konfliktu (Zaorálek 2014). Prezident Zeman už následně přímo nesouhlasí s omezujícími opatřeními, které zavedla Evropská unie (Pražský hrad 2014a). Na druhé straně ale nepopírá společný postup ze strany Unie a připouští také postup ze strany NATO (Pražský hrad 2014b). Zeman tedy upozorňuje na nutnost společné akce, nicméně aplikace hospodářských sankcí pro něj není vhodným nástrojem (Pražský hrad 2014a).

- *Duben*

Průběh dubna byl, co se týče událostí spojených s ukrajinským konfliktem, poklidnější. To také poznamenal ministr Zaorálek a tento klid spojil se strategickým záměrem Ruska vyjednávat o aktuální situaci (Právo 2014). A také z toho důvodu jsou prohlášení týkající se ukrajinských záležitostí méně častá. V souvislosti s tím však ministr vícekrát zopakoval, že Evropská unie je připravena na „*ekonomickou válku*“(E 15 2014) a hodlá dále rozšiřovat restriktivní opatření vůči Ruské federaci (E 15 2014). V jeho příspěvku naprosto podpořil společný přístup Evropské unie slovy *„Rusko nemůže čekat, že by se EU začala tváří v tvář ekonomické válce drolit a že by její členové začali dávat přednost vlastním zájmům“* (E 15 2014), čímž vyloučil možnost, že by ČR hlasovala proti dalším souborům sankcí. Také dodal, že *„I Česko je připraveno podpořit ekonomické sankce“*(E 15 2014). V tom se naopak liší o prezidenta Zemana, který sice propaguje společný postup společenství, nicméně nepovažuje sankce za dostačující nástroj. Prezident dokonce zmínil, že je *„pro účinné a velmi razantní, v mnoha případech i preventivní, akce, protože prevence je vždy lepší než následné hlášení požáru“* (Pražský hrad 2014c). Důležitým prohlášením bylo také jedno společné ze strany ministrů zahraničních věcí Visegrádské čtyřky s ministrem zahraničních věcí Německa. Ve svém článku se zmiňují o nutnosti společného postupu, připravenosti a odhodlání těchto států přistoupit k dalším restriktivním krokům (Ministerstvo zahraničních věcí 2014).

- *Květen*

Během května se jednotliví představitelé v zásadě neodklonili od svých dřívějších výroků, které se týkaly Evropské unie a důležitosti její společné akce. Vláda, v souladu s mezinárodním právem, odmítla dvě referenda o nezávislosti oblastí Luhansku a Doněcku a označila je za protiprávní (Vláda ČR 2014a). Česká republika také poskytla podporu ve formě pozorovatelů a vyjádřila podporu mise vyslané Evropskou unií. Z postavení textu tak vyplývá, že Česká republika počítá s tím, že se, v této problematice, bude angažovat spíše v rámci misí Evropské unie (Vláda ČR 2014a).

- *Červen*

V červnu představil nově zvolený ukrajinský prezident mírový plán. Tento mírový plán byl plně podpořen ministrem zahraničních věcí Zaorálkem i premiérem Sobotkou. V souvislosti s tím ministr nabídl pomoc Ukrajině ze strany České republiky týkající se letecké přepravy zraněných (ČT 24 2014a). Pomoc byla nabídnuta i ze strany premiéra Sobotky. Tato pomoc by se však týkala zejména zajištění dodávek plynu při výpadku ze strany Ruska (Vláda ČR 2014b). Zaorálek ale také zmínil, že není v zájmu České republiky zavádět hlubší ekonomické sankce (Deník 2014). Ministr řekl, že *„Česká republika není země, která by souhlasila s nějakou tvrdou eskalací a ekonomickou válkou v krátkém čase… V Česku máme představu, že tenhle problém patří na diplomatický stůl.“* (Deník 2014). Proti této politice se také znovu vymezil prezident Zeman, který opakovaně použil paralelu se sankcemi zaváděnými ze strany USA vůči Kubě (Miloš Zeman 2014a). Poprvé však také zmínil, že pokud kritizuje sankce, myslí tím necílené ekonomické sankce, nikoliv restriktivní opatření typu zmražení majetku zaměřené na konkrétní fyzické osoby (Miloš Zeman 2014a). Určitým krokem směrem k pomoci Ukrajině byl také podpis ekonomické dimenze asociační dohody s EU. Premiér Sobotka se pozitivně vyjádřil o tom, že Evropská unie naplnila svůj politický závazek z března téhož roku (Vláda ČR 2014b).

- *Červenec*

Jednání a akce, které se odehrály na mezinárodní úrovni během července, výrazně ovlivnilo sestřelení civilního letadla v polovině měsíce. O několik dní později se uskutečnil mimořádný summit EU, před kterým ministr Zaorálek upozornil na možnost schválení dalšího souboru sankcí (Parlamentní listy 2014). Ministr řekl, že pokud nedojde ke změně postoje Ruska *„v řádu dní“* (Parlamentní listy 2014), pak by mělo dojít k přijetí dalších opatření, a *„o opatřeních by měla rozhodnout Evropská rada“* (Parlamentní listy 2014). Dochází tak

k určitému posunu ve srovnání s vyjádřeními z předešlého měsíce. Ministr také zmínil, že po sestřelení malajsijského letadla bylo *„jasné, že ta sestava těch ministrů se musí dohodnout na zásadních krocích, kterými dá najevo, že to je něco, co je nepřípustné“* (DVTV 2014), čímž naznačil, že byla určitým způsobem překročena hranice a to již nebylo možné tolerovat. V dalších dnech pak proběhlo schválení rozšíření restriktivních opatření. Na to reagoval i premiér Sobotka také s odkazem na zájmy České republiky takto: *„ Při jednání o podobě nových sankcí postupovali zástupci České republiky tak, aby pomohli udržet jednotný postup celé EU vůči Rusku a současně ochránili co nejvíce tuzemskou ekonomiku“* (Vláda ČR 2014c).

- *Srpen*

Na začátku srpna byly aplikovány zpřísněné sankce vůči Rusku. Proti nim se znovu vyjádřil prezident Zeman s tím, že *„jakákoliv sankce je zaprvé nesmyslná a neúčinná. A za druhé…ničemu neprospívá, naopak prohlubuje nedůvěru mezi jednotlivými státy“* (Miloš Zeman 2014b). Proti sankcím se během srpna vyslovil také předseda Senátu Štěch s tím, že sankce *„nemají efekt, nepřinášejí výsledky“* (ČT 24 2014b). Proti tomu se aktivně vyjádřil premiér Sobotka, který připomněl propojení restriktivních opatření s dodržováním minských dohod (Vláda ČR 2014d). Předseda vlády také podtrhl důležitost hledání nových investičních příležitostí, neboť je, podle jeho slov, pro ČR velmi důležité, aby EU mluvila vůči Rusku jednotným hlasem, v případě sankcí nevyjímaje (Vláda ČR 2014d). Nicméně o několik dní později se objevila kritika sankcí ze strany Sobotky. Premiér kritizoval efekty, které restriktivní opatření přinesla, a také si na zasedání Evropské rady vyhradil možnost rozšíření sankcí odmítnout (Televizní noviny 2014). Vůči tomu se následně vyhradilo několik politických osobností jako Pavel Bělobrádek, Martin Krupka či Miroslav Kalousek (Televizní noviny 2014).

- *Září*

Začátkem září bylo uzavřeno příměří, které mělo vliv na postoj Unie vůči Rusku. V prvních týdnech měsíce se uskutečnilo zasedání Rady, před kterým existovala možnost sankce jak zmírnit, tak rozšířit (Otázky Václava Moravce 2014). Ministr Zaorálek připouštěl obě možnosti, a to vzhledem k aktuální situaci na ukrajinském území. Pokud by bylo příměří dodržováno, ČR by byla ochotna hlasovat pro zmírnění sankcí a naopak při porušování dohody by bylo možné hlasovat pro jejich rozšíření (Otázky Václava Moravce 2014). Oproti tomu se následně znovu vyhradil prezident Zeman, který připomněl nefunkčnost dosavadních sankcí

a vyzval k jejich zrušení (Miloš Zeman 2014c). V následujících dnech však bylo rozšíření sankcí schváleno premiérem Sobotkou na zasedání Rady.

2.4 Přijatá sankční rozhodnutí vůči Ruské federaci

Začátkem září bylo hlasováním Rady přijato rozhodnutí, kterým se měnila dosavadní podoba restriktivních opatření (Rozhodnutí Rady č. 2014/659/SZBP). Tímto rozhodnutím došlo k zákazu nejen nákupu či prodeje finančních nástrojů (jako například dluhopisy, akcie apod.), ale také zákazu pomoci s prodejem a obchodování s instrumenty, které jsou vydány určitými subjekty. Mezi těmito subjekty lze zmínit zejména finanční instituce usazené v Rusku, které jsou z více než poloviny ve vlastnictví státu (nebo jsou státem ovládány), nebo například jakékoliv právnické osoby, pro které platí obdobné ustanovení o vlastnictví (Nařízení Rady č. 960/2014). Také byl zaveden zákaz obchodování se zbožím a technologiemi dvojího užití, který se týká konkrétních subjektů a orgánů v Ruské federaci (jmenný seznam uveden jako příloha rozhodnutí a následného nařízení). To zahrnuje také poskytování technické a finanční pomoci či zprostředkovatelských služeb. V rámci zákazů se také objevují služby pro průzkum a těžbu ropy v různých oblastech (Rozhodnutí Rady č. 2014/659/SZBP). Nařízením Rady č. 959/2014 se následně rozšiřuje seznam subjektů, které podléhají zmrazení majetku, o právnické a fyzické osoby, které realizují jakékoliv transakce se separatistickými skupinami v Donbasu na Ukrajině.

3 Zhodnocení schopnosti EU vytvářet společnou zahraniční politiku

Závěrečná kapitola práce se věnuje zhodnocení schopnosti Evropské unie vytvářet společnou zahraniční politiku za pomoci rámování a evropeizace. Tato kapitola vychází z aplikace, která je provedena v druhé kapitole, a dává ji do souvislostí s teoretickým rámcem, který je předmětem kapitoly první. Zpočátku bude zhodnoceno, zda lze říci, že nějaké rámování ze strany Unie působilo. Následně proběhne srovnání s měnícím se názorem zástupců České republiky. V druhé části pak budou nastíněny možnosti, kterými EU disponuje k ovlivnění postojů svých členských států.

3.1 Zhodnocení vlivu EU na Českou republiku

Na základě dat, která byla nasbírána o projevech, prohlášeních a tiskových zprávách představitelů Unie (viz Příloha č. 1), lze pozorovat několik jevů. U každého kritéria, které bylo u dokumentů hodnoceno, je možné vidět určitý časový vývoj. V rámci tohoto vývoje lze také sledovat četnost výskytu textů, které danému kritériu vyhovují, a na základě toho vymezit nejvíce zdůrazňovaná témata.

Veškeré unijní dokumenty, u kterých byl proveden rozbor, obsahovaly odkaz na Evropskou unii jako na primárního aktéra. Všechny také považovaly za samozřejmé, že k problému bude přistupovat na prvním místě Unie jako celek a až následně třeba jednotlivé státy. Některé texty to zvýrazňovaly více, některé méně. Naopak velmi málo dokumentů se zmiňovalo o zástupcích jednotlivých členských států a jejich vlivu na rozhodnutí Unie. V textech tak byl upozaďován fakt, že postoje jednotlivých států se mohou lišit, což může napomáhat vnímání Unie jako primárního aktéra. Již z těchto posuzovaných kritérií můžeme vidět určité rysy rámování unijních představitelů. Z textů vychází jasná zpráva – je samozřejmé, že k ukrajinské krizi bude přistupovat Unie jako hlavní aktér. Je tedy možné vidět pokusy o vytvoření rámce, ve kterém budou státy smýšlet. Tento rámec by měl vést k tomu, že státy budou v první řadě přemýšlet o tom, jak bude reagovat Unie, a až následně o případných individuálních akcích.

Během prvních měsíců se neobjevovalo mnoho textů, které by zdůrazňovaly společné rozhodování. Nicméně později se začal poměrně často objevovat důraz na to, že rozhodnutí jsou společná pro všechny členské státy a všichni se tak na nalezení jednotného postupu podílejí. Před zasedáním Rady v září byl tento fakt připomínán stále častěji. To pravděpodobně souvisí zejména s tím, že se názory jednotlivých států prezentované v jejich domácím tisku

začaly ještě více odlišovat. Opět tak můžeme pozorovat rysy rámování, kdy Unie připomíná principy společného rozhodování a tedy nutnost kompromisů a ústupků. Na druhé straně však nelze říct, že by se objevovala snaha o hlubší propojení zahraniční politiky ve formě institucionálních změn, tedy snaha o evropeizaci. Stále se mluví pouze o společném rozhodnutí, ke kterému vedou kompromisy a politická diskuze.

Představitelé Unie se také často zmiňovali o možnosti uvalení hlubších sankcí vůči Rusku. V různých projevech se připomenutí možnosti dalších sankcí objevovalo zejména během měsíce března a dubna. To přirozeně souviselo s nedávnou anexí Krymu a tak je výskyt těchto připomínek poměrně pochopitelný. Nicméně během května už se toto kritérium objevovalo velmi zřídka. Na intenzitě postupně nabíralo během léta a největší množství textů, které tyto připomínky obsahovaly, bylo zveřejněno v průběhu a koncem srpna před zasedáním Rady. To lze také spojit se stále se zvyšující kritikou zavádění sankcí ze strany členských států Unie. Vzhledem ke kritikám, bylo nutné vytvořit pocit, že je zavedení dalších sankcí v souvislosti se zhoršující se situací na Ukrajině vhodné, nebo dokonce nezbytné.

Rozložení textů, které jsou spojovány s posledním kritériem, bylo během těchto měsíců podobné. Posledním sledovaným jevem bylo připomínání závazků, které Evropská unie nebo její členské státy v minulosti daly. Nejvíce se objevovalo v textech brzo po anexi Krymu, během května už však nebyl tak častý. Poměrně výrazně začali státníci připomínat tyto závazky koncem června a následně během léta. To lze také spojit se zvyšující se kritikou členských států vůči zavedení hlubších sankcí. Připomínání závazků členských států působí v souladu s dřívějším vývojem připomínáním sankcí. Texty však nehovoří o snaze zavádět nové „závazky“, lépe řečeno smlouvy, sliby či garance. Ani v této oblasti tak nemůžeme vidět snahy o evropeizaci.

Na shrnutí lze pozorovat typické rysy rámování. Nejvýrazněji se projevovalo to, že některá fakta byla zvýrazňována mnohem více, než jiná. Obecně byla Evropská unie stále vnímána jako primární aktér, který by měl vystupovat ve spojitosti s Ukrajinskou krizí. Naopak podíl jednotlivých států byl dlouho přehlížen a zmiňován až později. Začal se objevovat ve stejnou dobu, kdy zintenzivnilo připomínání závazků členských států a Evropské unie a také odkazování na možnost hlubších sankcí. Je tedy možné říci, že zejména během posledních měsíců před rozhodnutím Rady, se přední představitelé Evropské unie mohli pokoušet o určité rámování, byť ne vědomě. V podstatě svými projevy utvářeli pocit, že je vzhledem k situaci vhodné rozšířit soubor sankční opatření, a to v souladu se závazky Unie a na základě dosažení

společného rozhodnutí. Naopak nelze vypozorovat snahy o evropeizaci, což také odpovídá teoretickému uchopení těchto procesů. Dle Kratochvíla lze u rámování vypozorovat pokusy jak úspěšné, tak neúspěšné. U evropeizace to však neplatí. Jak je zmíněno v teoretickém vymezení, evropeizace je buď úspěšná, nebo nepozorovatelná.

Aby bylo možné rozhodnout, zda rámování bylo úspěšné, je nutné ho srovnat se změnou názorů určitého subjektu uvnitř Evropské unie, v tomto případě s postojem České republiky. Změna názorů a postojů vychází z předchozí kapitoly a jako v předchozím případě lze sledovat její vývoj v čase (viz. Příloha č. 2). K určení toho, co bylo pro české představitele nejdůležitějším tématem, opět poslouží četnost, se kterou se objevují texty, které danému kritériu (tématu) vyhovují.

Státníci v České republice se shodli ve vnímání Evropské unie jako aktéra, skrze kterého by se mělo k Ukrajinské krizi přistupovat. V prvních měsících krize toto vnímání nebylo tak silné, nicméně v pozdějších měsících již bylo zcela běžné zvažovat reakce na situaci na Ukrajině primárně v rámci Unie. V souladu s tímto vnímáním bylo ale také to, že představitelé připomínali, že ČR má svůj podíl na rozhodování o Společné zahraniční politice a záleží tak na jejím individuálním rozhodnutí. Intenzita, s kterou se toto objevovalo v textech, i její vývoj se velmi podobá předchozímu kritériu. V tom lze pozorovat snahu o rámování postojů EU ze strany České republiky, která se tak snaží zdůraznit důležitost postojů jednotlivých států.

S tím, že by se Česká republika měla účastnit společné zahraniční politiky EU, souhlasí státníci ve většině textů, nejvíce během dubna a následně pak během léta, nejméně však v květnu. Nicméně s obsahem aplikované politiky EU už to tak není. Svůj souhlas vyjadřují politici mnohem méně často, někdy však na základě textů nebylo možné o tomto rozhodnout. Obecně je možné říci, že souhlas byl vyjadřován nejvíce během července a spíše méně v srpnu. I přesto, že čeští politici nesouhlasili s politikou, kterou aplikovala Evropská unie, nepropagovali samostatný postup České republiky vůči Ukrajině. Náznak takového postoje se objevil pouze střídmě během března, dubna a května. Výhrady a kritika postupu, který realizovala Unie, byly vyjadřovány poměrně často, v počátku zvoleného období však výhradně ze strany prezidenta Zemana. Z jeho strany je možné zaznamenat i úplný nesouhlas s politikou EU. Nicméně poprvé v červnu vyjádřil kritiku i ministr Zaorálek, nejednalo se však o úplný nesouhlas. Během léta pak výhrady zveřejňovalo více politiků, a to nejčastěji v srpnu, tedy několik dnů až týdnů před zasedáním Rady. V této době se také objevilo mnohem více textů, které kompletně nesouhlasí s politikou EU vůči Rusku. Tento vývoj můžeme také vnímat jako

snahu o rámování unijního postoje, nebo alespoň o ovlivnění postoje jiných členských států vůči hlasování celého společenství.

Z výše zmíněných údajů lze usuzovat, že na vnitrostátní úrovni během měsíců postupně zesilovala kritika unijních restriktivních opatření, nejsilnější byla v srpnu. Na druhou stranu stále přetrvávalo přesvědčení, že se Česká republika musí v ukrajinském konfliktu angažovat skrze Evropskou unii. Z údajů v přílohách tedy vyplývá, že by Česká republika neměla schválit rozšíření sankcí navrhované na začátku září. To se však nestalo. Muselo tedy dojít k určité změně názoru. Na druhou stranu je však vhodné zmínit, že Česká republika svou kritikou určitým způsobem formovala unijní hlasování o dalším rozšíření sankcí.

U vývoje postojů českých reprezentantů a působení evropských představitelů můžeme pozorovat určité časové podobnosti. Přibližně v období, kdy se začaly množit výhrady politiků k postupu Evropské unie, se také stále častěji ze strany EU objevovala prohlášení, která zdůrazňovala, že na postoji EU se musí shodnout všichni zástupci společně, což naznačovalo nutnost určitých kompromisů. V tuto dobu evropští představitelé zintenzivnili i texty, které připomínají závazky členských států a Evropské unie jako celku. Vedle toho se také předmětem prohlášení aktérů stalo rozšiřování sankčních opatření. Všechna tato témata se nejvýrazněji objevovala během srpna a působila tak vzájemně proti sobě. Vzhledem k tomu, že Česká republika nakonec odsouhlasila rozšíření sankcí, je možné říci, že zde ze strany Unie působilo určité rámování, které bylo úspěšné.

V souvislosti s tím je také nutné připomenout vedlejší faktory, které mohly na rozhodnutí zástupců ČR působit. Mohla to být například zhoršující se situace na Ukrajině a porušování klidu zbraní ze strany pro-ruských separatistů nebo třeba případný tlak ze strany jiných členských států. Na hlasování České republiky jistě působila také rozhodnutí států, které byly ve svém postoji vůči rozšíření sankcí s ČR za jedno, podpořit toto rozhodnutí. Rámování, které probíhalo ze strany Unie, je tak možné označit za jeden z faktorů, které mohly působit na rozhodnutí České republiky schválit v rámci Rady rozšíření sankcí vůči Ruské federaci.

3.2 Teoretické možnosti vlivu EU na členské státy

V rámci předchozích částí práce bylo možné vidět, jak Evropská unie úspěšně působila na svůj členský stát pomocí rámování. Jak je uvedeno výše, nemuselo se jednat o jediný faktor, který Českou republiku ovlivnil, i přesto je však možné připsat mu určitou důležitost. Tato závěrečná část textu zmiňuje jiné možnosti EU, kterými by teoreticky bylo možné ovlivnit

postoj členského státu. Pro Evropskou unii muže být v některých situacích ovlivnění jejich členských států nezbytné pro to, aby vytvořila akceschopnou a uznávanou politiku, ať už zahraniční nebo jinou. Akceschopné politiky jsou následně nutné pro celkový smysl a význam existence společenství jako takového. Je proto nutné vnímat možnosti, kterými Unie k těmto účelům disponuje, nebo by potenciálně disponovat mohla.

Způsoby, kterými jeden subjekt může ovlivnit chování druhého subjektu, lze obecně rozdělit dle toho, zda jsou založené na „soft power“ nebo „hard power“ konkrétního aktéra. Jednotliví aktéři však obvykle nepoužívají výhradně jeden přístup, většinou dochází k jejich kombinaci. Rámování, které se objevovalo v předchozích kapitolách, je příkladem aplikace „soft power“ Unie, kdy nedocházelo k žádnému donucení. Pokud bychom vynechali koncept rámování, společenství by mohlo ovlivnit postoje svých členů například pomocí politického tlaku či intenzivního vyjednávání. Evropská unie obecně státům poskytuje velké hospodářské výhody a státy tak mohou pociťovat určitý závazek vůči společenství a nutnost ústupků v jiných oblastech. To může být poměrně výrazným motivem ke kompromisům ze strany členských států.

V některých oblastech svého působení může Evropská unie používat také donucovací nástroje, jedná se však o politiky, které byly plně svěřeny do kompetencí Unie (jako například obchodní politika). Principiálně se jedná o politiky, které jsou spojené s hospodářskou integrací a jsou důležité pro fungování EU. V těchto případech není nutný souhlas všech členských států pro aplikaci určitých pravidel. U čistě unijních politik mají rozhodovací pravomoci nadnárodní unijní orgány. Například právní akty v oblasti obchodní politiky jsou navrhované Komisí a schvalované Evropských parlamentem a Radou, nicméně není zde nutný jednomyslný souhlas. Určité státy tedy mohou, i přes svůj nesouhlas, podléhat konkrétní právní úpravě ze strany Unie. Mohou být dokonce donuceni k úpravě své vnitrostátní legislativy dle unijních požadavků. V některých politikách podléhá rozhodování Unie i samotná činnost států v hospodářské sféře uvnitř jejich státu. Příkladem může být politika ochrany hospodářské soutěže, v jejímž rámci je také sledování finanční podpory, která je poskytována hospodářským subjektům ze strany vlád členských států. V důsledku toho může Komise například zhodnotit chování vlády jako narušující hospodářskou soutěž a požadovat nápravu a odstranění tohoto chování, čímž ji v podstatě nutí k omezení jejich vnitrostátní činnosti.

Nicméně zahraniční politika stále zůstává mimo rámec čistě unijních politik. V oblasti Společné zahraniční politiky je rozhodování stále v pravomocích členských států, které si svoje

práva pečlivě hlídají. Pro hlídání přesunu pravomocí zahraniční politiky mohou mít mnoho důvodů. Schopnost provádět zahraniční politiku je jedním ze základních atributů nezávislého státu a Evropská unie byla navíc založena primárně k hospodářským účelům. Některé státy proto nesouhlasí s přesunem její působnosti i do politické úrovně. Obecně však platí, že aby mohlo docházet k určitému donucování v této sféře, muselo by nejprve dojít k přenosu pravomocí na Evropskou unii. Tento přesun by musel být realizován pomocí nové smlouvy, ke schválení které by byl nutný jednomyslný souhlas členských států. V tomto případě by se pak jednalo o evropeizaci oblasti zahraniční politiky, kdy by byla změněna institucionální struktura pomocí legislativních aktů. Pokud by se Společná zahraniční politika přesunula na unijní úroveň, pak by platila v podstatě stejná pravidla jako u stávajících politik, které jsou spravované Unií. Evropské unii by se tak vytvořila možnost přímo svými rozhodnutími působit na zahraniční politiku jednotlivých států a vnutit jim postoje k otázkám mezinárodních vztahů.

Závěr

Práce se zabývala schopností Evropské unie ovlivňovat své členské státy za účelem vytvoření společné zahraniční politiky. Schopnost byla sledována na přístupu České republiky a Evropské unie k Ruské federaci ve spojitosti s krizí na Ukrajině. Konkrétně byl studován postoj k zavádění hlubších sankcí vůči Rusku vzhledem k jejich aktivitám na území Ukrajiny. V podstatě bylo sledováno, zda je Evropská unie schopna působit na své členy tak, aby vytvořila jednotnou zahraniční politiku. Na tuto problematiku bylo nahlíženo za pomocí teoretických konceptů rámování a evropeizace. Obecně je působení Evropské unie na mezinárodním poli velmi obsáhlou problematikou, která v sobě kombinuje vnitřní a vnější fungování společenství. Vzhledem k tomu, že je Evropská unie velmi atypickým subjektem, který má rysy mezinárodních organizací i států, je i přístup k jejím mezinárodním aktivitám neobvyklý. To, jak je v této oblasti Evropská unie vnímána, je odvislé nejen od jejich aktivit, ale také od aktivit jednotlivých členských států. Ostatní aktéři si tak vytvářejí postoje vůči společenství na základě angažovanosti všech členů. K tomu, aby mohla Evropská unie být uznávaným a váženým aktérem, je nutné, aby vystupovala jednotně a uceleně. Aby dosáhla jednotného vystupování, musí působit na své členské státy takovým způsobem, aby bylo možné sjednotit jejich názory a definovat tak společnou politiku Unie.

Cílem práce bylo zjistit, zda působil jistý pokus o ovlivnění postojů členských států ze strany Unie v případě přístupu k Ruské federaci a zda byl tento pokus úspěšný. Přesněji řečeno, bylo sledováno, jak Unie ovlivňovala názory České republiky na problematiku přijetí hlubších sankcí vůči Ruské federaci v reakci na její činnosti na Ukrajině. Cíle práce bylo dosaženo pomocí rozborů dvou skupin textů, mezi nimi byla různá prohlášení, projevy či rozhovory. Nejprve byl realizován rozbor přibližně padesáti textů k určení toho, zda jevy rámování a evropeizace působily. Rozbor byl proveden na základě několika kritérií, které souvisejí s řešenou problematikou zahraniční politiky. Druhá skupina textů se týkala postojů České republiky vůči možnosti rozšiřování ruských sankcí. I zde byl proveden rozbor jednotlivých textů na základě několika kritérií. V rámci dokumentů se objevovala prohlášení, projevy a tiskové zprávy předních českých politiků. Z tohoto rozboru byl pak definován postoj České republiky a jeho proměny ve sledovaném čase. Zhodnocení schopnosti Unie vytvářet společnou politiku se skládalo ze dvou kroků. Nejprve bylo nutné zjistit, zda rámování nebo evropeizace působily, a v návaznosti na to ohodnotit úspěšnost jejich případného působení. Úspešnost byla hodnocena na základě změn v názorech českých politiků a následného hlasování v rámci EU.

Při interpretaci výsledků však bylo nutné vzít v úvahu i vliv jiných faktorů. Lze zmínit například aktuální vývoj na ukrajinském území či postoje okolních států.

Práce byla rozdělena do třech částí. První kapitola se zabývala teoretickým rozměrem sledovaných jevů rámování a evropeizace. V první části práce byly tyto koncepty vymezeny teoreticky, a to včetně jejich vzájemného rozlišení, které bylo pro práci velmi důležité. Určitý prostor byl také věnován Společné zahraniční a bezpečnostní politice, Evropské politice sousedství, Východnímu partnerství a sankční politice, které jsou důležité pro uchopení tématu práce. Druhá kapitola se věnovala již výhradně krizi na Ukrajině. Z počátku byl stručně popsán původ a vývoj ukrajinského konfliktu, načež následovaly podkapitoly, které se odděleně věnovaly postojům jednotlivých aktérů k možnosti zavést hlubší sankční opatření vůči Rusku.

Poslední kapitola vycházela z dvou dřívějších kapitol, protože kombinovala teoretické poznatky z první a názory popsané v kapitole druhé. V první fázi byly hledány prvky rámování a evropeizace v tom, jak se projevovaly přední osobnosti Evropské unie. Jednotlivá kritéria byla dávána do souvislostí s charakteristickými rysy jednotlivých jevů. V této části došlo k závěru, že je během sledovaného období možné pozorovat rámování názorů členských států ze strany Unie. Během celého období, zejména v posledních měsících, byly na vyjádřeních jednotlivých osobností vidět určité rysy rámování. To však neplatilo u evropeizace, jejíž působení prokázáno nebylo. To také odpovídá teoretickému předpokladu, který říká, že evropeizace může být pozorovatelná, pouze pokud je úspěšná. Následně byl sledován vývoj v názorech českých politických osobností. Vývoj byl pak v další části dáván do souvislosti s prokázaným procesem rámování. Výsledkem bylo, že je možné sledovat určité proměny v názorech členského státu v kontextu rámování. Bylo tedy možné konstatovat, že rámování bylo jedním z faktorů, které ovlivnily rozhodnutí České republiky hlasovat pro schválení rozšíření balíčku restriktivních opatření. I přesto je však nutné připomenout možnost působení jiných faktorů, které byly již dříve uvedeny.

Na závěr jsou stručně zmíněny další teoretické možnosti ovlivnění postojů členských států Evropskou unií. Aktuálně se však jedná o působení spíše teoretické, které by fungovalo pouze za podmínky splnění určitých předpokladů.

Práce se věnovala sledování procesu rámování a evropeizace ve vztahu Evropské unie a České republiky. Jednalo se tedy o působení výhradně na jeden členský stát. Procesy rámování a evropeizace však nejsou mířeny pouze na jednoho aktéra, ale působí určitým způsobem na

všechny ostatní. Byť tedy v této práci byly aktivity EU vztaženy k České republice, Unie musela celou dobu zohledňovat také přístupy a postoje ostatních. Z toho důvodu by bylo jistě velmi zajímavé sledovat proměny názorů i v ostatních zemích Evropské unie v závislosti na tom, jak EU v tomto období působila. Jednalo by se však o mnohem rozsáhlejší a náročnější studii. Zajímavých výsledků by mohlo být také dosaženo, pokud by bylo studováno téma s klíčovým významem pro další rozvoj Unie – jako například přístup k nové smlouvě EU a podobně. Taková témata vyžadují velmi důkladné sledování po mnoho let a jejich výsledky se velmi těžko odhadují. S velkou pravděpodobností by však výsledky této studie mohly být přínosné pro strategie budoucího působení Unie.

Zdroje

BENEŠ, V., 2014. *Odehrává se na Ukrajině občanská válka?* [online]. Dostupné z: http://www.iir.cz/article/odehrava-se-na-ukrajine-obcanska-valka [cit. 2016-10-09]

COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS (CFR), 1994. *BUDAPEST MEMORANDUM on Security Assurances* [online]. Dostupné z: http://www.cfr.org/nonproliferation-arms-control-and-disarmament/budapest-memorandums-security-assurances-1994/p32484 [cit. 2016-10-09]

CIHELKOVÁ, E., 2011. Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity. *Současná Evropa.* vol. 16, no. 2, pp. 47--73

CIHELKOVÁ, E. a kol., 2011. *Evropská ekonomická integrace: procesy, politiky, governance.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství Oeconomica

COUNCIL, 2014. *EU restrictive measures* [online] Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/135804.pdf [cit. 2016-10-01]

ČT 24, 2014a. Interview ČT 24. [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/clanky_a_projevy_ministru/clanky_a_projevy_ministra_zaoralka_2014/index$2548.html?action=setMonth&year=2013&month=6 [cit. 2016-10-20].

ČT 24, 2014b. „Zrušte sankce proti Rusku," vyzvali na Zemi živitelce Zeman i Štěch, [online]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1886597-zruste-sankce-proti-rusku-vyzvali-na-zemi-zivitelce-zeman-i-stech [cit. 2016-10-20]

DENÍK.CZ. 2014. ČR ani EU nechce ekonomickou válku s Rusy, řekl v Kyjevě Zaorálek. [online] Dostupné z: http://www.denik.cz/ze_sveta/cr-ani-eu-nechce-ekonomickou-valku-s-rusy-rekl-v-kyjeve-zaoralek-20140618.html [cit. 2016-10-20].

DRULÁKOVÁ, R., 2011. Sankční politika Evropské unie: typy sankčních opatření a vztah k sankcím Rady bezpečnosti OSN. *Současná Evropa.* vol. 16, no. 2, pp. 3-19.

DRULÁKOVÁ, R., TRÁVNÍČKOVÁ, Z., ZEMANOVÁ, Š., 2008. Sankční politika Evropské unie. In *Europeanization of the national law, the Lisbon treaty and some other legal issues*. Brno: Masarykova univerzita, s. 1--12. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/mps/travnickova_zuzana.pdf

DVTV. 2014. Zaorálek: Tvrdé sankce vůči Rusku budou platit už od čtvrtka [online pořad]. *Aktuálně.cz,* čas 1:19. Dostupné z: https://video.aktualne.cz/dvtv/zaoralek-tvrde-sankce-vuci-rusku-budou-platit-uz-od-ctvrtka/r~59e729fe174e11e49cce002590604f2e/?redirected=1476950381

ENTHMAN, R., 1993. Framing Toward Clarification of Fractured Paradigm, *Journal of Communication*, no. 43, pp. 51-58.

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2016a. *Společná zahraniční a bezpečnostní politika*, [online] Dostupné z: http://eeas.europa.eu/cfsp/index_cs.htm [cit. 2016-09-30]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2016b. *European Neighbourhood Policy (ENP)* [online]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/index_en.htm [cit. 2016-10-01]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014a. *Joint Statement EU-US Summit*. [online]. Dostupné z : http://eeas.europa.eu/us/sum03_14/index_en.htm [cit. 2016-10-10]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014b. *Remarks by EU High Representative Catherine Ashton at the European Parliament in the debate on foreign and defence policy*. [online]. Dostupné z : http://www.eeas.europa.eu/archives/ashton/index_en.htm [cit. 2016-10-10]

EUROEPAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014c. *Remarks by EU High Representative Catherine Ashton following the Geneva meeting on Ukraine*. [online] Dostupné z: http://collections.internetmemory.org/haeu/content/20160313172652/http://eeas.europa.eu/delegations/un_geneva/press_corner/focus/events/2014/20140417_ukraine_talks_en.htm [cit. 2016-10-10]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014d. *Statement by EU High Representative Catherine Ashton on the situation in Ukraine.* [online]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/ashton/index_en.htm [cit. 2016-10-10]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014e. *Statement by EU High Representative Catherine Ashton on shooting down of a Ukrainian airplane.* [online]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/ashton/index_en.htm [cit. 2016-10-13]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014f. *Statement by EU High Representative Catherine Ashton on the worsening situation in Ukraine.* [online]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/ashton/index_en.htm [cit. 2016-10-13]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014g. *Statement on the peace plan announced by President Poroshenko of Ukraine.* [online]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/ashton/index_en.htm [cit. 2016-10-13]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014h. *Statement by EU High Representative Catherine Ashton on the situation in Ukraine.* [online]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/ashton/index_en.htm [cit. 2016-10-13]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014i. *Remarks by EU High Representative Catherine Ashton on arrival at extraordinary Foreign Affairs Council.* [online]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/ashton/index_en.htm [cit. 2016-10-15].

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014j. *Press remarks of the EU representatives at Minsk meetings*. [online]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives /ashton/index_en.htm [cit. 2016-10-15]

EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (EEAS), 2014k. *Statement on the agreement reached on a ceasefire in Ukraine*. [online]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/archives/ ashton/index_en.htm [cit. 2016-10-15]

EVROPSKÁ RADA, RADA EU, 2016a. *Omezující opatření EU* [online] Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/ [cit. 2016-10-01]

EVROPSKÁ RADA, RADA EU. 2016b. *Časová osa – Omezující opatření EU v reakci na krizi na Ukrajině.* [online]. Dostupné z : http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/ ukraine-crisis/history-ukraine-crisis/ [cit. 2016-10-10]

EVROPSKÁ RADA, RADA EU, 2014a. *Rada pro zahraniční věci, 17. 3. 2014.* [online]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/fac/2014/03/17/ [cit. 2016-10-10]

EVROPSKÁ RADA, RADA EU, 2014b. *Rada pro zahraniční věci, 12.5. 2014.* [online]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/fac/2014/05/12/ [cit. 2016-10-10]

EVROPSKÁ RADA, RADA EU, 2014c. *Zvláštní zasedání Evropské rady, 16.7.2014.* [online]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/european-council/2014/07/16/ [cit. 2016-10-13]

EVROPSKÁ RADA, RADA EU, 2014d. *Prohlášení předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuye a předsedy Evropské komise jménem Evropské unie o dohodnutých dalších omezujících opatřeních vůči Rusku.* [online]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/ukraine-crisis/history-ukraine-crisis/ [cit. 2016-10-13]

E 15, 2014. Lubomír Zaorálek: Na ekonomickou válku je EU připravena lépe než Rusko, [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/clanky_a_projevy_ministru/clanky_a_projevy_ministra_zaoralka_2014/index$2548.html?action=setMonth&year=2013&month=6 [cit. 2016-10-19]

FEATHERSTONE, K. a RADAELLI, C., 2003. *The Politics of Europeanisation*, Oxford: Oxford University Press

GAWRICH, A., MELNYKOVSKA, I., SCHWEICKERT, R., 2010. Neighbourhood Europeanization through ENP: The Case of Ukraine. *Journal of Common Market Studies.*, vol. 48, no. 5, pp. 1209-1235

HERSZENHORN, D. 2013. Thousands demand resignation of Ukraine Leader [online] Dostupné z: http://www.nytimes.com/2013/12/02/world/europe/thousands-of-protesters-in-ukraine-demand-leaders-resignation.html [cit. 2016-10-09]

KRATOCHVÍL, P., NOVÁK, O., POJEROVÁ, P.. 2011. EU jako aktér: analýza „rámování" jako součásti aktérství Evropské unie. *Současná Evropa*., vol. 16, no. 1, pp. 3-16.

KRATOCHVÍL, P. (ed.), 2013. *The EU as a political actor: the analysis of four dimensions of the EU's actorness*. Baden-Baden: Nomos

KRATOCHVÍL, P., CIBULKOVÁ, P., BENÍK, M. 2011. EU as a „Framing Actor": Reflections on Media Debates about EU Foreign Policy. *Journal of Common Market Studies*, vol. 49, no. 2, pp. 391–412

KRATOCHVÍL, P., ŠIMON, O., 2011. Analýza uznání jako dimenze aktérství Evropské unie. *Politologický časopis.* vol. 18, no. 1, pp. 3-18.

KUCHAŘOVÁ, A. 2014. Teorie aktérství EU a Lisabonská smlouva EU jako aktér v oblasti zahraniční politiky. *Současná Evropa*., vol. 19, no. 1, pp. 71-84

LARSEN, H. B. L., 2014. *Great Power Politics and the Ukrainian Crisis: NATO, EU and Russia after 2014*, Copenhagen: DIIS, Danish Institute for International Studies

LEHNE, S.. 2014. *Time to Reset the European Neighbourhood Policy* [online], Brussels, Belgium: Carnegie Europe. Dostupné z: http://carnegieendowment.org/files/time_reset_enp.pdf [cit. 2016-10-09]

MEYERS, S.L. 2014. Ousted leader seeks Russian aid as tensions rise in Crimea [online] Dostupné z: http://www.nytimes.com/2014/02/28/world/europe/ukraine.html?hp [cit. 2016-10-09]

MILOŠ ZEMAN, 2014a. Hovory z Lán [online]. Dostupné z: http://www.zemanmilos.cz/cz/clanky/hovory-z-lan-312783.htm [cit. 2016-10-20]

MILOŠ ZEMAN. 2014b. Rozhovor prezidenta republiky pro pořad České televize Interview ČT24 [online]. Dostupné z: http://www.zemanmilos.cz/cz/clanky/rozhovor-prezidenta-republiky-pro-porad-ceske-televize-interview-ct24-860514.htm [cit. 2016-10-20]

MILOŠ ZEMAN. 2014c. Rozhovor prezidenta republiky pro Frekvenci 1[online] Dostupné z: http://www.zemanmilos.cz/cz/clanky/-rozhovor-prezidenta-republiky-pro-frekvenci-1.htm [cit. 2016-10-20]

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ, 2014. Společný článek ministrů zahraničních věcí Visegrádské skupiny a Německa k 10. výročí rozšíření EU [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/clanky_a_projevy_ministru/clanky_a_projevy_ministra_zaoralka_2014/x2014_04_30_spolecny_clanek_ministru_zahranicnich_veci_visegradske_skupiny_a_nemecka.html [cit. 2016-10-19]

Nařízení Rady (EU) č. 959/2014 ze dne 8. září o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem narušujícím nebo ohrožujícím územní celistvost, svrchovanost a nezávislost Ukrajiny. 2014. [online] Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2014.271.01.0001.01.CES

Nařízení Rady (EU) č. 960/2014 ze dne 8. září 2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnosti Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině. 2014. [online]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.271.01.0003.01.CES

OTÁZKY VÁCLAVA MORAVCE, 2014. *Otázky Václava Moravce 7. 9. 2014* [televizní pořad]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/214411030500907/

PARLAMENTNÍ LISTY, 2014. Zaorálek : Rusko má na změnu svého přístupu několik dní, [online] Dostupné z: http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zaoralek-Rusko-ma-na-zmenu-sveho-pristupu-nekolik-dni-327848 [cit. 2016-10-20]

PRÁVO, 2014. NATO může Ukrajině pomoci jen nepřímo [online]. Dostupné z : http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/clanky_a_projevy_ministru/clanky_a_projevy_ministra_zaoralka_2014/index$2548.html?action=setMonth&year=2013&month=6 [cit. 2016-10-18]

PRAŽSKÝ HRAD, 2014a. Miloš Zeman v rozhovoru: Sankce by z Ruska udělaly totalitní režim [online]. Dostupné z: https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident/cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/milos-zeman-v-rozhovoru-sankce-by-udelaly-z-ruska-totalitni-rezim-11410 [cit. 2016-10-18]

PRAŽSKÝ HRAD, 2014b. Projev prezidenta republiky na národní konferenci „15 let Česka v NATO – Naše bezpečnost není samozřejmost“ [online]. Dostupné z: https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/projev-prezidenta-republiky-na-narodni-konferenci-15-let-ceska-v-nato-nase-bezpecnost-neni-samozrejmost-11405 [cit. 2016-10-18]

PRAŽSKÝ HRAD, 2014c. Projev prezidenta republiky na konferenci „Česko očima Evropy, Evropa očima Česka“ [online]. Dostupné z: https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/projev-prezidenta-republiky-na-konferenci-cesko-ocima-evropy-evropa-ocima-ceska-11424 [cit. 2016-10-19]

Rozhodnutí Rady č. 2014/659/SZBP ze dne 8. září o omezujících opatření vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině. 2014. [online] Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014D0659

STYLIANOS A. Sotiriou, 2016. The irreversibility of history: the case of the Ukrainian crisis (2013–2015), *Southeast European and Black Sea Studies*, vol. 16, no. 1, pp. 51-70

ŠIMON, O. 2011. Aktérství EU v boji proti somálskému pirátství [online] *Mezinárodní vztahy, Severní Amerika*. Dostupné z: https://mv.iir.cz/article/view/421 [cit. 2016-09-18]

TELEVIZNÍ NOVINY, 2014. Sobotka: Na Ukrajině je potřeba diplomacie, sankce jsou k ničemu [online]. Dostupné z: http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/domaci/sobotka-na-ukrajine-je-treba-diplomacie-sankce-jsou-k-nicemu.html [cit. 2016-10-20]

U. S. Department of the Treasury. 2016. *Ukraine-/Russia-related Sanctions* [online]. Dostupné z: https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Pages/ukraine.aspx [cit. 2016-10-09]

VANHOONACKER, S., POMORSKA, K. 2013. The European External Action Service and agenda-setting in European foreign policy. *Journal of European Public Policy*, no. 20, pp. 1316-1331

VLÁDA ČR, 2014a. Česká vláda neuznává výsledky tzv. referend na Ukrajině [online]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ceska-vlada-neuznava-vysledky-tzv--referend-na-ukrajine-118622/ [cit. 2016-10-19]

VLÁDA ČR, 2014b. Evropská rada podpořila Junckera, jednala o Ukrajině a uskutečnila asociační dohody [online]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/evropska-rada-podporila-junckera--jednala-o-ukrajine-a-uskutecnila-podpis-asociacni-dohody-120336/ [cit. 2016-10-20]

VLÁDA ČR, 2014c. Česká republika se připojila k další fázi sankcí EU vůči Rusku [online]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ceska-republika-se-pripojila-k-dalsi-fazi-sankci-eu-vuci-rusku-121505/ [cit. 2016-10-20]

VLÁDA ČR, 2014d. Reakce předsedy vlády ČR na aktuální dění na Ukrajině [online]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/reakce-predsedy-vlady-cr-na-aktualni-deni-na-ukrajine-122131/ [cit. 2016-10-20]

WHITE HOUSE. 2014. *Statement by the President on Ukraine*. [online]. Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/03/17/statement-president-ukraine [cit. 2016-10-09]

WONG, R., HILL, CH. (eds.). 2011. *National and European foreign policies: towards Europeanization*. London: Routledge advances in European politics

WONG, R., 2006. *The Europeanization of French Foreign Policy: France and the EU in East Asia,* London: Palgrave Macmillan

ZAORÁLEK, L., 2014. Dění na Ukrajině si naši pozornost zaslouží. [online] Dostupné z: http://blog.aktualne.cz/blogy/lubomir-zaoralek.php?itemid=22523 [cit. 2016-10-18]

Seznam příloh

Příloha č. 1, Rozbor rámování a evropeizace

Příloha č. 2, Rozbor proměn názorů zástupců České republiky

Přílohy

Příloha č. 1, Rozbor rámování a evropeizace

			Jazyková stránka							Obsahová stránka			
typ dokumentu	měsíc	vydáno	adresát	EU jako základní kámen	zmínka o zástupcích ČS, jejích roli	zmínka o Radě, jejím uvažování	zmínka o společném rozhodování	zmínka o možnosti dalších sankcí	připomenutí závazku EU/ČS	výzva	zavedení saknací proti RF	hmotná podpora Ukr	aktualizace informací
poznámky	03/2014	HR Ashton	strany k.	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhodnutí	03/2014	Rada EU	akt. sub.	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ne
factsheet	03/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ano
závěry	03/2014	Rada	RF, akt.sub	ano	ne	ano	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	03/2014	Komisař Fule	strany k.	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
rozhodnutí	03/2014	Rada EU	RF, akt.sub	ano	ne	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne
prohlášení	03/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	03/2014	HR Ashton	akt. subj.	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
projev	04/2014	HR Ashton	MPs	ano	ne	ano	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	04/2014	HR Ashton	strany k.	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
projev	04/2014	Komisař Fule	strany k.	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
tisk. zpráva	04/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano
prohlášení	04/2014	HR Ashton	-	ano	ne	ano	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhodnutí	04/2014	Rada	-	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ne
společné prohl.	04/2014	EU, USA, RF	strany k.	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	04/2014	HR Ashton	ČS EU, RF	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	04/2014	HR Ashton	RF, akt.sub	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	05/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
závěry	05/2014	Rada pro ZV	strany k.	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	05/2014	HR Ashton	-	ano	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ano
factsheet	05/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ano
tisk. zpráva	05/2014	EEAS	-	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ano	ano
rozhodnutí	05/2014	Rada	RF, akt.sub	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ne
prohlášení	05/2014	Komisař Fule	strany k.	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	05/2014	HR Ashton	RF, akt.sub	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
factsheet	06/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano
prohlášení	06/2014	HR Ashton	strany k.	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	06/2014	Komisař Fule	strany k.	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
tisk. zpráva	06/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ne
rozhodnutí	06/2014	Rada	RF, akt.sub	ano	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne
prohlášení	06/2014	HR Ashton	-	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ano
poznámky	06/2014	HR Ashton	EU, strany k.	ano	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	07/2014	EEAS	strany k.	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano	ne	ne	ano
rozhodnutí	07/2014	Rada	RF, akt.sub	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ne
prohlášení	07/2014	HR Ashton	RF, akt.sub	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
tisk. zpráva	07/2014	EEAS	strany k.	ano	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ano
projev	07/2014	Komisař Fule	-	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	07/2014	H.V. Rompuy	RF, akt.sub	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne
rozhodnutí	07/2014	Rada	RF, akt.sub	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ne
poznámky	07/2014	HR Ashton	-	ano	ne	ano	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ano
projev	08/2014	HR Ashton	-	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
tisk. zpráva	08/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ano	ne	ano	ano	ne	ne	ano
prohlášení	08/2014	HR Ashton	strany k.	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
projev	08/2014	Komisař Fule	strany k.	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhodnutí	08/2014	Rada	RF, akt.sub	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
factsheet	08/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ano
projev	08/2014	HR Ashton	ministri ZV	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	08/2014	HR Ashton	-	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
tisk. zpráva	09/2014	EEAS	-	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	09/2014	HR Ashton	-	ano	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
prohlášení	09/2014	H.V. Rompuy	-	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ne
Celkem pozitivních			-	51	11	15	15	34	48	45	8	2	12

Příloha č. 2, Rozbor proměn názorů zástupců České republiky

			Jazyková stránka						
typ dokumentu	měsíc	vydáno	EU jako primární aktér	zdůraznění SZBP, podílu ČR na ní	souhlas se společným postupem EU vůči RF	souhlas s politikou aplikovanou vůči RF	zdůraznění individuálního rozhodnutí	výhrady a kritika postoje EU	úplný nesouhlas s EU politikou
projev	03/2014	prezident Zeman	ne	ano	ano	-	ne	ne	ne
zpráva blogu	03/2014	ministr ZV Zaorálek	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne
tisková zpráva	03/2014	vláda ČR	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhovor	03/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ne
rozhovor	03/2014	ministr ZV Zaorálek	ne	ano	ano	-	ne	ne	ne
rozhovor	03/2014	prezident Zeman	ano	-	ano	ano	ne	ne	ne
rozhovor	03/2014	ministr ZV Zaorálek	ne	ne	ne	-	ano	ne	ne
tisková zpráva	03/2014	vláda ČR	ne	ne	ne	-	ano	ne	ne
rozhovor	04/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ano
rozhovor	04/2014	ministr ZV Zaorálek	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
projev	04/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	ne	ne	ne	ne
tisková zpráva	04/2014	premiér Sobotka	ano	ano	ano	-	ne	ne	ne
rozhovor	04/2014	prezident Zeman	ano	ano	ne	ne	ne	ano	ano
projev	04/2014	prezident Zeman	ne	ne	ne	ne	ne	ano	ne
rozhovor	04/2014	ministr ZV Zaorálek	ne	ne	ne	-	ano	ne	ne
rozhovor	04/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	-	ne	ne	ne
společný člán	04/2014	ministři ZV V4 a SRN	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhovor	05/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ano
tisková zpráva	05/2014	vláda ČR	ne	ano	ne	-	ano	ne	ne
rozhovor	05/2014	prezident Zeman	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ne
tisková zpráva	05/2014	vláda ČR	ano	ne	ne	ano	ne	ne	ne
rozhovor	05/2014	ministr ZV Zaorálek	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ne
článek	05/2014	ministr ZV Zaorálek	ano	ne	ano	ano	ne	ne	ne
rozhovor	06/2014	prezident Zeman	ano	ne	ano	ne	ne	ano	ano
rozhovor	06/2014	prezident Zeman	ano	ne	ano	ne	ne	ano	ano
tisková zpráva	06/2014	vláda ČR	ne	ano	ano	-	ne	ne	ne
rozhovor	06/2014	ministr ZV Zaorálek	ne	ano	ano	-	ne	ano	ne
tisková zpráva	06/2014	vláda ČR, premiér	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhovor	06/2014	ministr ZV Zaorálek	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhovor	07/2014	ministr ZV Zaorálek	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhovor	07/2014	ministr ZV Zaorálek	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhovor	07/2014	ministr ZV Zaorálek	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
tisková zpráva	07/2014	vláda ČR	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
rozhovor	08/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ano
komentář	08/2014	předseda senátu Štech	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ano
komenář	08/2016	premiér Sobotka	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
komentář	08/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ano
projev	08/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ano
projev	08/2014	premiér Sobotka	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne
komentář	08/2014	premiér Sobotka	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ne
prohlášení	09/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ano
rozhovor	09/2014	ministr ZV Zaorálek	ano	ano	ano	-	ne	ne	ne
rozhovor	09/2014	prezident Zeman	ano	ano	ano	ne	ne	ano	ano
Celkem pozitivních			32	32	35	16	6	16	11